

V Bruseli 25. apríla 2024
(OR. en)

9317/24

Medziinštitucionálny spis:
2023/0397(COD)

CODEC 1188
ELARG 55
COWEB 63
PE 131

INFORMAČNÁ POZNÁMKA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Predmet:	Návrh NARIADENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa zriaďuje Nástroj na podporu reforiem a rastu pre západný Balkán – výsledok prvého čítania v Európskom parlamente (Štrasburg, 22. až 25. apríla 2024)

I. ÚVOD

V súlade s ustanoveniami článku 294 ZFEÚ a so spoločným vyhlásením o praktických opatreniach pre spolurozhodovací postup¹ sa medzi Radou, Európskym parlamentom a Komisiou uskutočnilo niekoľko neformálnych kontaktov s cieľom dosiahnuť dohodu o tomto spise v prvom čítaní.

Predseda Výboru pre zahraničné veci (AFET) David McALLISTER (PPE, DE) a predseda Výboru pre rozpočet (BUDG) Johan VAN OVERTVELDT (ECR, BE) predložili v mene výborov AFET a BUDG kompromisný pozmeňujúci návrh (pozmeňujúci návrh č. 2) k uvedenému návrhu nariadenia, v súvislosti s ktorým Tonino PICULA (S&D, HR) a Karlo RESSLER (PPE, HR) pripravili návrh správy, a pozmeňujúci návrh (pozmeňujúci návrh č. 3) k legislatívnemu uzneseniu, v ktorom sa uvádza vyhlásenie. O týchto pozmeňujúcich návrhoch sa počas uvedených neformálnych kontaktov dosiahla dohoda. Neboli predložené žiadne iné pozmeňujúce návrhy.

¹ Ú. v. EÚ C 145, 30.6.2007, s. 5.

II. HLASOVANIE

Plénum hlasovaním 24. apríla 2024 prijalo kompromisný pozmeňujúci návrh (pozmeňujúci návrh č. 2) k uvedenému návrhu nariadenia a pozmeňujúci návrh č. 3 k legislatívnemu uzneseniu. Takto zmenený návrh Komisie predstavuje pozíciu Parlamentu v prvom čítaní, ktorá sa nachádza v jeho legislatívnom uznesení uvedenom v prílohe k tejto poznámke².

Pozícia Parlamentu odráža predchádzajúcu dohodu medzi inštitúciami. Rada by preto mala byť schopná pozíciu Parlamentu schváliť.

Akt by bol potom prijatý v znení zodpovedajúcom pozícii Parlamentu.

² V pozícii Parlamentu uvedenej v legislatívnom uznesení boli vyznačené zmeny v návrhu Komisie zavedené pozmeňujúcimi návrhmi. Doplnenia oproti zneniu Komisie sú vyznačené *tučnou kurzívou*. Znak „■“ označuje vypustený text.

P9_TA(2024)0343

Zriadenie Nástroja na podporu reforiem a rastu pre západný Balkán

Legislatívne uznesenie Európskeho parlamentu z 24. apríla 2024 o návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Nástroj na podporu reforiem a rastu pre západný Balkán (COM(2023)0692 – C9-0408/2023 – 2023/0397(COD))

(Riadny legislatívny postup: prvé čítanie)

Európsky parlament,

- so zreteľom na návrh Komisie pre Európsky parlament a Radu (COM(2023)0692),
- so zreteľom na článok 294 ods. 2, článok 212 a článok 322 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, v súlade s ktorými Komisia predložila návrh Európskemu parlamentu (C9-0408/2023),
- so zreteľom na článok 294 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie,
- so zreteľom na stanovisko Dvora audítorov zo 30. januára 2024¹,
- so zreteľom na predbežnú dohodu schválenú gestorskými výbormi podľa článku 74 ods. 4 rokovacieho poriadku, a na záväzok zástupcu Rady, vyjadrený v liste z 8. apríla 2024, schváliť pozíciu Európskeho parlamentu v súlade s článkom 294 ods. 4 Zmluvy o fungovaní Európskej únie,
- so zreteľom na článok 59 rokovacieho poriadku,
- so zreteľom na spoločné rokovania Výboru pre zahraničné veci a Výboru pre rozpočet podľa článku 58 rokovacieho poriadku,
- so zreteľom na stanoviská Výboru pre medzinárodný obchod a Výboru pre regionálny rozvoj,
- so zreteľom na list Výboru pre kontrolu rozpočtu,
- so zreteľom na správu Výboru pre zahraničné veci a Výboru pre rozpočet (A9-0085/2024),

¹ Zatiaľ neuverejnené v úradnom vestníku.

1. prijíma nasledujúcu pozíciu v prvom čítaní;
2. schvaľuje spoločné vyhlásenie Európskeho parlamentu a Rady, ktoré je uvedené v prílohe k tomuto uzneseniu a ktoré bude uverejnené v sérii C *Úradného vestníka Európskej únie*;
3. žiada Komisiu, aby mu vec znovu predložila, ak nahrádza, podstatne mení alebo má v úmysle podstatne zmeniť svoj návrh;
4. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila túto pozíciu Rade, Komisii a národným parlamentom.

Pozícia Európskeho parlamentu prijatá v prvom čítaní 24. apríla 2024 na účely prijatia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/... o zriadení Nástroja na podporu reforiem a rastu pre západný Balkán

EURÓPSKY PARLAMENT A RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 212 a článok 322 ods. 1,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

so zreteľom na stanovisko Dvora audítorov¹,

konajúc v súlade s riadnym legislatívnym postupom²,

keďže:

¹ Stanovisko z 30. januára 2024 (zatiaľ neuverejnené v úradnom vestníku).

² Pozícia Európskeho parlamentu z 24. apríla 2024.

- (1) *Únia je založená na hodnotách uvedených v článku 2 Zmluvy o Európskej únii (ďalej len „Zmluva o EÚ“), medzi ktoré patrí demokracia, právny štát a dodržiavanie ľudských práv. Tieto hodnoty sú súčasťou prístupových kritérií stanovených na zasadnutí Európskej rady v júni 1993 v Kodani (ďalej len „kodanské kritériá“), ktoré predstavujú podmienky oprávnenosti na členstvo v Únii.*
- (2) *Proces rozširovania vychádza zo stanovených kritérií, ako aj zo spravodlivej a prísnej podmienenosti a zo zásady vlastných zásluh. Zásadný význam má aj nad'alej pevný záväzok uplatňovať prístup „najskôr základné otázky“, ktorý vyžaduje, aby sa silný dôraz kládol na právny štát, základné práva, fungovanie demokratických inštitúcií a reformu verejnej správy, ako aj na hospodárske kritériá. Pokrok závisí od toho, ako každý prijímateľ vykoná reformy nevyhnutné na zosúladenie s acquis Únie. Základnými prvkami procesu rozširovania sú i nad'alej regionálna spolupráca a dobré susedské vzťahy.*
- (3) *Útočná vojna Ruska proti Ukrajine ďalej ukázala, že rozširovanie je geostrategickou investíciou do mieru, bezpečnosti a stability. Keďže Únia je plne a jednoznačne odhodlaná podporovať európsku perspektívu západného Balkánu, orientácia partnerov zo západného Balkánu a ich záväzok voči Únii je silným vyjadrením ich strategickej voľby a postavenia v spoločenstve hodnôt. Cesta partnerov zo západného Balkánu k členstvu v EÚ musí byť pevne založená na hmatateľnom a konkrétnom pokroku v oblasti reforiem.*

- (4) V spoločnom záujme Únie a jej partnerov zo západného Balkánu, **konkrétne Albánska, Bosny a Hercegoviny, Kosova^{*}, Čiernej Hory, Severného Macedónska a Srbska (ďalej len „prijímatelia“)**, je napredovať v úsilí o reformu ich politických, právnych a hospodárskych systémov so zreteľom na ich budúce členstvo v Únii a **podporiť ich prístupový proces**. Perspektíva členstva v Únii má silný transformačný účinok, ktorý prináša pozitívne demokratické, politické, ekonomické a spoločenské zmeny.
- (5) Je potrebné, aby sa niektoré výhody členstva v Únii poskytli ešte pred pristúpením. Hospodárska konvergencia je stredobodom týchto výhod. Konvergencia západného Balkánu z hľadiska HDP na obyvateľa vyjadrená v štandarde kúpnej sily zostáva v súčasnosti nízka na úrovni 30 % až 50 % priemeru Únie, pričom sa nezvyšuje dostatočne rýchlo.
- (6) S cieľom znížiť tieto rozdiely **Komisia vo svojom oznámení z 8. novembra 2023 nazvanom Nový plán rastu pre západný Balkán stanovila nový plán** rastu pre západný Balkán, ktorý je založený na štyroch pilieroch: a) zvýšenie integrácie s jednotným trhom EÚ; b) posilnenie regionálnej hospodárskej integrácie založenej na pravidlách a normách EÚ úplným vykonávaním existujúceho akčného plánu pre spoločný regionálny trh; c) prehĺbenie reforiem zameraných na urýchlenie rastu v regióne, podporu hospodárskej konvergenzie a posilnenie regionálnej stability a d) zriadenie nového nástroja financovania: Nástroja na podporu reforiem a rastu pre západný Balkán (**ďalej len „nástroj“**).

* **Týmto označením nie sú dotknuté pozície k štatútu a označenie je v súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244/1999 a so stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora k vyhláseniu nezávislosti Kosova.**

- (7) Vykonávanie Nového plánu rastu pre západný Balkán si vyžaduje zvýšené financovanie v rámci osobitného nového nástroja financovania, teda nástroja na podporu reforiem a rastu, s cieľom pomôcť regiónu pri realizovaní reforiem podporujúcich **udržateľný hospodársky rast, regionálnu integráciu a spoločný regionálny trh**.
- (8) Na dosiahnutie cieľov Nového plánu rastu pre západný Balkán by sa v súvislosti s oblasťami investícií mal klásť osobitný dôraz na odvetvia, ktoré by mohli fungovať ako kľúčové multiplikátory sociálneho a hospodárskeho rozvoja: prepojenosť vrátane **udržateľnej** dopravy, **dekarbonizácie**, energetiky, zelenej a digitálnej transformácie, **ako aj** vzdelávania a rozvoja zručností s **osobitným zameraním na mládež**.
- (9) **Udržateľná** dopravná infraštruktúra je nevyhnutná na zlepšenie prepojenosti medzi prijímateľmi a **Úniou**. Mala by prispieť k integrácii regiónu západného Balkánu do Únie. Komisia do svojho návrhu na revíziu **transeurópskej dopravnej siete** (TEN-T) zahrnula nový koridor prechádzajúci regiónom západného Balkánu (koridor **medzi západným Balkánom a východným Stredozemím**). Sieť TEN-T je referenčným bodom pre financovanie **udržateľnej** dopravnej infraštruktúry v tomto regióne, **a to i pokiaľ ide o ekologické druhy dopravy, ako je železničná doprava**.

- (10) Nástrojom by sa mali presadzovať investície a reformy podporujúce cestu prijímateľov k digitálnej transformácii hospodárstva a spoločnosti v súlade s víziou **Únie** do roku 2030 predloženou v oznámení Komisie z **9. marca 2021** s názvom Digitálny kompas do roku 2030: digitálne desaťročie na európsky spôsob **v záujme podpory inkluzívneho digitálneho hospodárstva v prospech všetkých občanov**. **Nástroj by sa mal usilovať** o to, aby sa **prijímateľom** uľahčilo dosahovanie všeobecných a digitálnych cieľov vo vzťahu k Únii. Ako Komisia uviedla vo svojom oznámení z 15. júna 2023 **nazvanom Vykonávanie súboru nástrojov pre kybernetickú bezpečnosť 5G**, súbor nástrojov pre kybernetickú bezpečnosť 5G by mal byť referenčným nástrojom pre financovanie z prostriedkov **Únie** na zaistenie bezpečnosti, odolnosti a ochrany integrity **projektov** digitálnej infraštruktúry v regióne.
- I**
- (11) Podpora v rámci nástroja by sa mala poskytovať na splnenie všeobecných a špecifických cieľov na základe stanovených kritérií a s jasnými platobnými podmienkami. **Uvedené všeobecné a špecifické ciele by sa mali sledovať vzájomne sa posilňujúcim spôsobom. Nástroj by mal podporovať proces rozširovania urýchléním zosúladenia s hodnotami**, právnymi predpismi, pravidlami, normami, politikami a postupmi Únie (**d ďalej len „acquis“**)s ohľadom na členstvo v Únii, **urýchléním regionálnej hospodárskej integrácie a postupnej integrácie prijímateľov do jednotného trhu Únie a urýchléním ich sociálno-hospodárskej konvergenzie s Úniou. Nástroj by mal podporovať aj regionálnu spoluprácu, dobré susedské vzťahy, ako aj zmierenie a urovnávanie sporov.**

- (12) *Okrem podpory sociálno-ekonomickej konvergenzie by mal nástroj pomôcť urýchliť reformy týkajúce sa základných prvkov procesu rozširovania vrátane právneho štátu, základných práv, okrem iného práv osôb patriacich k menšinám vrátane národnostných menšín a Rómov, ako aj práv lesieb, gejov, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb (LGBTI). Zlepšovať by mal aj fungovanie demokratických inštitúcií a verejnej správy, verejné obstarávanie, kontrolu štátnej pomoci a riadenie verejných financií, boj proti všetkým formám korupcie a organizovanej trestnej činnosti, kvalitné vzdelávanie a odbornú prípravu, ako aj politiky zamestnanosti, zelenú transformáciu regiónu a ciele v oblasti klímy a životného prostredia.*
- (13) *Podpora Únie poskytnutá v rámci nástroja by mala dopĺňať dvojstrannú a regionálnu podporu poskytovanú podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1529³, ktoré je aj naďalej hlavným nástrojom na prípravu prijímateľov na členstvo v Únii, pričom by sa podľa možnosti mali využívať už existujúce mechanizmy a štruktúry a maximalizovať synergie. Tento prístup by mal vychádzať z existujúcej metodiky rozširovania, najmä z revidovanej metodiky z roku 2020, ktorú Komisia predložila vo svojom oznámení z 5. februára 2020 s názvom Posilnený proces pristúpenia – dôveryhodná perspektíva členstva v EÚ pre západný Balkán, a z hospodárskeho a investičného plánu pre západný Balkán, ktorý Komisia prijala 6. októbra 2020.*

³ *Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1529 z 15. septembra 2021, ktorým sa zriaďuje nástroj predvstupovej pomoci (IPA III) (Ú. v. EÚ L 330, 20.9.2021, s. 1, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj?locale=sk>).*

- (14) *Nástroj by mal dopĺňať existujúci dialóg o hospodárskych a finančných otázkach bez toho, aby sa ohrozil jeho rozsah pôsobnosti, čím sa posilní hospodárska integrácia a príprava Únie na mnohostranný dohľad nad hospodárskymi politikami.*
- (15) Nástrojom by sa **mal** presadzovať **rozvoj zásad** účinnosti ■ pri rešpektovaní doplnkovosti a **komplementárnosti** k podpore poskytovanej v rámci iných programov a nástrojov Únie a v snahe zabrániť duplicite, **ako aj zabezpečiť synergie** medzi pomocou podľa tohto nariadenia a inou pomocou **vrátane integrovaných finančných balíkov zložených z finančných prostriedkov na vývoj a rozvoj poskytovaných** Úniou, členskými štátmi, tretími krajinami, multilaterálnymi a regionálnymi organizáciami a subjektmi.

- (16) *V súlade so zásadou inkluzívnych partnerstiev by sa Komisia mala usilovať zabezpečiť, aby príslušné zainteresované strany spomedzi prijímateľov vrátane parlamentov prijímateľov, miestnych a regionálnych orgánov, sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti boli riadne zapojené do konzultácií a aby mali včasný prístup k príslušným informáciám, čo im umožní zmysluplne sa zapojiť do navrhovania a vykonávania programov a do súvisiacich procesov monitorovania.*
- (17) *Na podporu cieľov tohto nástroja a v záujme posilnenia príslušných kapacít prijímateľov, pokiaľ ide o vykonávanie programov reforiem, by sa mala naďalej poskytovať cielená technická pomoc prispôbená na mieru, ako aj pomoc v oblasti cezhraničnej spolupráce.*
- (18) *Nástroj by mal zabezpečiť súlad so všeobecnými cieľmi vonkajšej činnosti Únie stanovenými v článku 21 **Zmluvy o EÚ** a ich podporu vrátane dodržiavania základných práv zakotvených v Charte základných práv **Európskej únie**. **Zabezpečovať by mal** najmä ochranu a podporu ľudských práv a právneho štátu.*

- (19) *Nástroj by mal podporovať inovácie, výskum a spoluprácu medzi akademickými inštitúciami a priemyslom v záujme podpory zelenej a digitálnej transformácie a miestnych priemyselných odvetví s osobitným dôrazom na miestne mikropodniky, malé a stredné podniky a startupy;*
- (20) *Prijímatelia by mali preukázať dôveryhodný záväzok dodržiavať európske hodnoty, a to aj prostredníctvom svojho zosúladenia so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou Únie vrátane reštriktívnych opatrení Únie.*
- (21) *Pri vykonávaní mechanizmu by sa mala zohľadniť strategická autonómia Únie, ako aj strategické záujmy Únie a jej členských štátov a hodnoty, na ktorých je Únia založená.*

- (22) Činnosťami v rámci nástroja by sa mal podporovať pokrok ***pri uplatňovaní sociálnych, klimatických a environmentálnych noriem Únie a pri dosahovaní cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja, Parížskej dohody prijatej podľa*** Rámcového dohovoru ***OSN*** o zmene klímy, Dohovoru OSN o biologickej diverzite a Dohovoru OSN o boji proti dezertifikácii a nemalo by sa ním prispievať k zhoršovaniu životného prostredia ani by sa ním životné prostredie alebo klíma nemali poškodzovať. Opatrenia financované v rámci nástroja by mali byť v súlade s energetickými a klimatickými plánmi prijímateľov, ich vnútroštátne stanovenými príspevkami a cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050. Nástroj by mal prispievať k ***zmierňovaniu zmeny klímy*** a schopnosti adaptovať sa na ***jej*** nepriaznivé účinky ■ a mala by sa ním posilniť odolnosť proti zmene klímy. ***Financovaním v rámci nástroja by sa mal podporovať najmä prechod na dekarbonizované, klimaticky neutrálne obehové hospodárstvo odolné proti zmene klímy.***

- (23) Vykonávanie tohto nariadenia by sa malo riadiť zásadami rovnosti a nediskriminácie, ako sa uvádza v stratégiách Únie rovnosti. Mala by sa ním podporovať a **presadzovať** rodová rovnosť a **uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti, zabezpečiť zmysluplnú účasť žien na rozhodovacích procesoch a** posilnenie postavenia žien a dievčat, pričom by sa malo usilovať o ochranu a presadzovanie práv žien a dievčat, **ako aj predchádzať násiliu na ženách a domácejmu násiliu a bojovať proti nemu, pričom treba zohľadniť príslušné akčné plány EÚ** pre rodovú rovnosť a **príslušné závery Rady a medzinárodné dohovory. Okrem toho by sa toto nariadenie malo vykonávať v plnom súlade s Európskym pilierom sociálnych práv, a to aj pokiaľ ide o ochranu detí a pracovné práva.** Vykonávanie nástroja by malo byť v súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím⁴ a **jeho protokolom** a malo by zabezpečiť prístupnosť investícií a technickej pomoci v **súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady⁵ (EÚ) 2019/882.**

⁴ Ú. v. EÚ L 23, 27.1.2010, s. 35.

⁵ **Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/882 zo 17. apríla 2019 o požiadavkách na prístupnosť výrobkov a služieb (Ú. v. EÚ L 151, 7.6.2019, s. 70, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj?locale=sk>).**

- (24) Týmto nariadením by sa mala podporovať zelená agenda pre západný Balkán *zahrnutá v oznámení Komisie zo 6. októbra 2020 nazvanom Hospodársky a investičný plán pre západný Balkán*, a to posilňovaním ochrany a *obnovy* životného prostredia, prispievaním k zmierňovaniu zmeny klímy a zvyšovaniu odolnosti voči zmene klímy a urýchlením prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo.

- (25) Vzhľadom na Európsku zelenú dohodu ako európsku stratégiu udržateľného rastu a význam riešenia cieľov v oblasti klímy a biodiverzity v súlade so záväzkami stanovenými v medziinštitucionálnej dohode by mal nástroj prispieť k dosiahnutiu celkového cieľa 30 % rozpočtových výdavkov Únie na podporu cieľov v oblasti klímy a 7,5 % v roku 2024 a 10 % v rokoch 2026 a 2027 na ciele v oblasti biodiverzity. Najmenej 37 % nenávratnej finančnej podpory poskytovanej prostredníctvom *Investičného rámca pre západný Balkán (WBIF)* by sa malo vyčleniť na ciele v oblasti klímy. ***Táto suma by sa mala vypočítat' pomocou ukazovateľov z Ria v nadväznosti na povinnosť oznamovať organizácii OECD medzinárodné financovanie opatrení EÚ v oblasti zmeny klímy, ako aj v nadväznosti na iné medzinárodné dohody alebo rámce. Už v júni 2025 sa klimatické koeficienty EÚ uplatniteľné vo všetkých programoch viacročného finančného rámca (VFR) na roky 2021 – 2027 a stanovené v pracovnom dokumente útvarov Komisie s názvom Architektúra začleňovania klimatického hľadiska do viacročného finančného rámca na roky 2021 – 2027 [SWD(2022)225] budú uplatňovať aj na výdavky v oblasti klímy v rámci okruhu 6 VFR (Susedstvo a svet). Nástroj bude v súlade s prístupom v rámci ostatných nástrojov okruhu 6 vrátane nástroja predvstupovej pomoci (IPA III) s cieľom zabezpečiť konzistentné podávanie správ o klíme v regióne.*** Nástrojom by sa mali podporovať činnosti, pri ktorých sa v plnej miere dodržiavajú klimatické a environmentálne normy a priority Únie a zásada „výrazne nenarušiť“ v zmysle článku 17 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/852⁶.

⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/852 z 18. júna 2020 o vytvorení rámca na uľahčenie udržateľných investícií a o zmene nariadenia (EÚ) 2019/2088 (Ú. v. EÚ L 198, 22.6.2020, s. 13, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj?locale=sk>).

- (26) Komisia by mala v spolupráci s členskými štátmi a prijímateľmi **zabezpečiť súlad, koherentnosť, konzistentnosť a komplementárnosť a zvýšenú transparentnosť a zodpovednosť** pri poskytovaní pomoci, a to aj zavedením vhodných systémov vnútornej kontroly a politik boja proti podvodom. Podpora poskytnutá v rámci nástroja by sa mala sprístupniť pod základnou podmienkou, že každý prijímateľ bude ■ presadzovať a rešpektovať účinné demokratické mechanizmy ■ vrátane pluralitného parlamentného systému, **slobodných a spravodlivých volieb, pluralitných médií, nezávislého súdnictva** a zásad právneho štátu, a zaručí dodržiavanie **všetkých záväzkov v oblasti** ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám. Ďalšou základnou podmienkou by malo byť, aby sa Srbsko a Kosovo konštruktívne a s **jasne merateľným pokrokom a hmatateľnými výsledkami** zapojili do normalizácie svojich vzťahov s cieľom v plnej miere vykonávať všetky svoje príslušné záväzky vyplývajúce z dohody o ceste k normalizácii a z prílohy o jej vykonávaní, ako aj zo všetkých predchádzajúcich dohôd o dialógu a aby sa zapojili do rokovaní o komplexnej dohode o normalizácii vzťahov.
- (27) Celková maximálna suma na podporu Únie prostredníctvom nástroja by mala byť 6 miliárd EUR v bežných cenách na obdobie 2024 až 2027, z čoho **sa** až 2 miliardy EUR **poskytuje vo forme nenávratnej podpory** a 4 miliardy EUR ■ vo forme zvýhodnených úverov na finančnú pomoc poskytnutých Úniou, pričom tvorba rezerv je vo výške 2 miliárd EUR. Aspoň polovica celkovej sumy by sa mala prideliť prostredníctvom rámca **WBIF** vrátane celej sumy nenávratnej podpory **po odpočítaní 1,5 % na technickú a administratívnu pomoc** ■ a ■ sumy **potrebnej** na tvorbu rezerv na úvery.

- (28) Týmto nariadením sa na celé obdobie trvania ■ nástroja stanovuje finančné krytie, ktoré má pre Európsky parlament a Radu v priebehu ročného rozpočtového postupu predstavovať hlavnú referenčnú sumu v zmysle bodu 18 Medziinštitucionálnej dohody zo 16. decembra 2020 medzi Európskym parlamentom, Radou Európskej únie a Európskou komisiou o rozpočtovej disciplíne, spolupráci v rozpočtových záležitostiach a správnom finančnom riadení, ako aj o nových vlastných zdrojoch vrátane plánu na zavedenie nových vlastných zdrojov⁷.
- (29) Finančné záväzky vyplývajúce z úverov podľa nástroja by odchyľne od článku 31 ods. 3 druhej vety nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/947⁸ nemali byť podporované zárukou pre vonkajšiu činnosť. Podpora vo forme úverov poskytnutá v rámci tohto nástroja by mala predstavovať finančnú pomoc v zmysle článku 220 ods. 1 nariadenia (EÚ, Euratom) 2018/1046⁹ (nariadenie o rozpočtových pravidlách). Orientačná suma financovania pre každého prijímateľa by sa mala vypočítavať na základe vzorca uvedeného v prílohe, v ktorom sa kombinuje podiel počtu obyvateľov prijímateľa na celkovom počte obyvateľov regiónu západného Balkánu a priemerný HDP na obyvateľa v regióne západného Balkánu na HDP na obyvateľa príslušného prijímateľa, **a to s váhovým faktorom 60 %, resp. 40 %**. Ak nie sú splnené platobné podmienky na uvoľnenie finančných prostriedkov, Komisia by mala mať možnosť prerozdeliť časť sumy alebo celú sumu **medzi ostatnými prijímateľmi**.

⁷ Ú. v. EÚ L 433 I, 22.12.2020, s. 28, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/agree/interinstit/2020/1222/oj?locale=sk>.

⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/947 z 9. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce – Globálna Európa, mení a zrušuje rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 466/2014/EÚ a zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1601 a nariadenie Rady (ES, Euratom) č. 480/2009 (Ú. v. EÚ L 209, 14.6.2021, s. 1, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/947/oj?locale=sk>).

⁹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) 2018/1046 z 18. júla 2018 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Únie, o zmene nariadení (EÚ) č. 1296/2013, (EÚ) č. 1301/2013, (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) č. 1304/2013, (EÚ) č. 1309/2013, (EÚ) č. 1316/2013, (EÚ) č. 223/2014, (EÚ) č. 283/2014 a rozhodnutia č. 541/2014/EÚ a o zrušení nariadenia (EÚ, Euratom) č. 966/2012 (Ú. v. EÚ L 193, 30.7.2018, s. 1, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj?locale=sk>).

- (30) Na toto nariadenie by sa mali vzťahovať horizontálne rozpočtové pravidlá prijaté Európskym parlamentom a Radou na základe článku 322 **Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ)**. Uvedené pravidlá sú stanovené v nariadení o rozpočtových pravidlách a určujú najmä postup zostavovania a plnenia rozpočtu prostredníctvom grantov, verejného obstarávania, nepriameho riadenia, finančnej pomoci, operácií kombinovaného financovania a refundácie výdavkov externých expertov a zabezpečujú kontroly zodpovednosti finančných aktérov.
- (31) Obmedzenia oprávnenosti v postupoch udeľovania v rámci nástroja by mali byť **stanovené v náležitých prípadoch** z dôvodu osobitnej povahy činnosti alebo vtedy, keď činnosť ovplyvňuje bezpečnosť alebo verejný poriadok.
- (32) S cieľom zabezpečiť efektívne vykonávanie nástroja vrátane uľahčenia integrácie prijímateľov do európskych hodnotových reťazcov by všetky dodávky a materiály financované a obstarávané v rámci tohto nástroja mali pochádzať z členských štátov, od prijímateľov, **kandidátskych krajín a** zmluvných strán Dohody o Európskom hospodárskom priestore **a z krajín, ktoré prijímateľom poskytujú podporu na úrovni, ktorá je porovnateľná s úrovňou podpory poskytovanej zo strany Únie, s prihliadnutím na veľkosť ich hospodárstva,** a z krajín, pre ktoré Komisia stanovila recipročný prístup k vonkajšej pomoci u prijímateľov, ibaže by nebolo možné dodávky a materiály získať za primeraných podmienok v žiadnej z uvedených krajín.

- (33) Pri dodržiavaní zásady, že rozpočet Únie sa stanovuje každoročne, by sa mala zabezpečiť možnosť uplatňovať flexibilitu v súlade s nariadením o rozpočtových pravidlách na iné politiky, a to aj na prenosi a opätovné viazanie finančných prostriedkov, aby sa zabezpečilo efektívne využívanie finančných prostriedkov Únie, čím sa maximalizujú finančné prostriedky Únie dostupné v rámci nástroja.
- (34) Vykonávanie nástroja by sa malo opierať o koherentný a prioritný súbor cielených reforiem a **investícií týkajúcich sa** priorít v rámci každého prijímateľa (program reforiem), ktorý by poskytoval rámec na podporu **inkluzívneho, udržateľného** sociálno-ekonomického rastu, ktorý by bol jasne formulovaný a zosúladený s požiadavkami na prístupenie k Únii a **so základnými prvkami procesu rozširovania**. Program reforiem bude slúžiť ako zastrešujúci rámec na dosiahnutie cieľov nástroja. **Program reforiem by sa mal pripraviť v úzkej spolupráci s príslušnými zainteresovanými stranami vrátane parlamentov prijímateľov, ich miestnych a regionálnych zastupiteľských orgánov a úradov, sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti a ich príspevok by sa mal v programoch reforiem zohľadniť.**
- (35) Vyplatenie podpory Únie by malo byť podmienené dodržiavaním platobných podmienok a merateľným pokrokom pri realizovaní reforiem stanovených v programoch reforiem, ktoré posúdila a formálne schválila Komisia. Uvoľnenie finančných prostriedkov by malo byť primerane štruktúrované a malo by odrážať ciele nástroja.

- (36) Programy reforiem by mali zahŕňať cielené reformné opatrenia a prioritné oblasti investícií spolu s platobnými podmienkami vo forme **merateľných** kvalitatívnych a kvantitatívnych krokov, ktoré naznačujú uspokojivý pokrok alebo dokončenie týchto opatrení, a orientačný harmonogram vykonávania uvedených opatrení.
- Programy reforiem by mali obsahovať aj predbežný zoznam plánovaných investičných projektov určených na financovanie v rámci WBIF.** Takéto kroky by sa mali naplánovať najneskôr do 31. augusta 2027, hoci by malo byť možné, aby sa celkové dokončenie opatrení, na ktoré sa tieto kroky vzťahujú, rozšírilo aj na obdobie po roku 2027, ale najneskôr do 31. decembra 2028.
- (37) Programy reforiem by mali obsahovať aj vysvetlenie systému prijímateľov na účinnú prevenciu, odhaľovanie a nápravu nezrovnalostí, korupcie **vrátane korupcie na vysokej úrovni**, podvodov a konfliktov záujmov pri využívaní finančných prostriedkov poskytnutých v rámci nástroja, ako aj vysvetlenie opatrení, ktorými sa má zabrániť dvojitému financovaniu z nástroja a iných programov Únie, ako aj od iných darcov.
- (38) **Programy reforiem by mali obsahovať vysvetlenie toho, ako by opatrenia mali prispieť k cieľom v oblasti klímy a životného prostredia, k zásade „výrazne nenarušiť“ a k digitálnej transformácii.**

- (39) Opatrenia v rámci programov reforiem by mali ■ prispieť k zlepšeniu efektívneho systému riadenia a kontroly verejných financií, boja proti **praniu špinavých peňazí, vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, daňovým únikom**, korupcii, podvodom a organizovanej trestnej činnosti a k účinnému systému kontroly štátnej pomoci s cieľom zabezpečiť spravodlivé podmienky pre všetky podniky. Prijímateľ by mal takéto opatrenia zavádzať k orientačnému dátumu, ktorý by sa mohol stanoviť primerane pre každé opatrenie, a to v počiatočnej fáze vykonávania nástroja.
- (40) *Programy reforiem by mali byť založené na výsledkoch a zahŕňať ukazovatele hodnotenia pokroku pri dosahovaní stanovených všeobecných a špecifických cieľov nástroja stanovených v tomto nariadení. Tieto ukazovatele by mali byť založené na medzinárodne dohodnutých ukazovateľoch. Ukazovatele by mali byť v čo najväčšej možnej miere koherentné aj s kľúčovými ukazovateľmi výkonnosti zahrnutými do rámca pre výsledky IPA III, do rámca merania výsledkov EFSD+ a do rámca WBIF. Ukazovatele by mali byť relevantné, akceptované, dôveryhodné, jednoduché a spoľahlivé.*
- (41) *Finančné prostriedky v rámci nástroja by nemali podporovať činnosti alebo opatrenia, ktoré oslabujú mierové dohody v regióne.*

- (42) Komisia by mala každý program reforiem posúdiť na základe zoznamu kritérií uvedených v tomto nariadení. S cieľom zabezpečiť jednotné podmienky vykonávania tohto nariadenia by sa mali na Komisiu preniesť vykonávacie právomoci schvaľovať tieto programy reforiem. Uvedené právomoci by sa mali vykonávať v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 182/2011¹⁰. Komisia v prípade potreby náležite zohľadní rozhodnutie Rady 2010/427/EÚ¹¹ a úlohu Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (ESVČ), a to najmä pri monitorovaní plnenia príslušnej základnej podmienky podpory Únie.
- (43) Vykonávacie rozhodnutie Komisie uvedené v tomto nariadení by malo zároveň predstavovať pracovný program v zmysle článku 110 ods. 2 nariadenia o rozpočtových pravidlách, pokiaľ ide o sumu nenávratnej finančnej podpory podľa tohto nariadenia.
- (44) Vzhľadom na potrebu flexibility pri vykonávaní nástroja by prijímateľ mal mať možnosť predložiť Komisii odôvodnenú žiadosť o zmenu vykonávacieho rozhodnutia, ak program reforiem vrátane príslušných platobných podmienok už nie je čiastočne alebo úplne dosiahnuteľný z dôvodu objektívnych okolností. Prijímateľ by mal mať možnosť predložiť odôvodnenú žiadosť o zmenu programu reforiem, a to v prípade potreby aj navrhnutím dodatkov.

¹⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 182/2011 zo 16. februára 2011, ktorým sa ustanovujú pravidlá a všeobecné zásady mechanizmu, na základe ktorého členské štáty kontrolujú vykonávanie vykonávacích právomocí Komisie (Ú. v. EÚ L 55, 28.2.2011, s. 13, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj?locale=sk>).

¹¹ Rozhodnutie Rady 2010/427/EÚ z 26. júla 2010 o organizácii a fungovaní Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (Ú. v. EÚ L 201, 3.8.2010, s. 30, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2010/427/oj?locale=sk>).

- (45) Komisia by mala mať možnosť zmeniť vykonávacie rozhodnutie, najmä s cieľom zohľadniť zmenu dostupných súm.
- (46) V prípade prerozdelenia podpory poskytnutej v rámci tohto nástroja, ktoré by viedlo k ***tomu, že prijímateľ by dostal dodatočnú podporu***, by mal ***dotknutý*** prijímateľ predložiť revidovaný program reforiem s dodatočnými opatreniami, ktoré sa majú dosiahnuť. ***Komisia by pred prijatím akéhokoľvek rozhodnutia o prerozdelení podpory mala informovať Európsky parlament a Radu.***
- (47) S každým prijímateľom by sa mala uzavrieť dohoda o nástroji s cieľom stanoviť zásady finančnej spolupráce medzi Úniou a prijímateľom a konkretizovať potrebné mechanizmy týkajúce sa kontroly, dohľadu, monitorovania, hodnotenia, podávania správ a auditu finančných prostriedkov Únie v rámci mechanizmu, pravidiel týkajúcich sa daní, ciel a poplatkov a opatrení na predchádzanie nezrovnalostiam, podvodom, korupcii a konfliktom záujmov, ich odhaľovanie, vyšetrovanie a nápravu. V dôsledku toho by sa mala s každým prijímateľom uzavrieť aj dohoda o úvere, v ktorej sa stanovujú osobitné ustanovenia týkajúce sa riadenia a využívania financovania poskytovaného vo forme úverov. ***Dohoda o nástroji a dohoda o úvere by sa na požiadanie mali postúpiť Európskemu parlamentu a Rade.***

- (48) *V dohode o nástroji by sa mala ustanoviť povinnosť prijímateľov zabezpečiť zber primeraných údajov o osobách a subjektoch, ktoré dostávajú finančné prostriedky, vrátane informácií o konečných užívateľoch výhod, a prístup k nim v súlade so zásadami Únie na ochranu údajov a platnými pravidlami ochrany údajov na vykonávanie programu reforiem.*
- (49) Finančná podpora programov reforiem by mala byť možná vo forme úveru. *V kontexte potrieb prijímateľov v oblasti financovania* je vhodné zorganizovať finančnú pomoc v rámci diverzifikovanej stratégie financovania stanovenej v článku 220a nariadenia o rozpočtových pravidlách a zriadenej ako jednotná metóda financovania, od ktorej sa očakáva, že zvýši likviditu dlhopisov Únie a atraktivnosť a nákladovú efektívnosť emisie dlhopisov Únie.
- (50) Je vhodné poskytnúť prijímateľom úvery za vysoko zvýhodnených podmienok s maximálnym trvaním 40 rokov a nezačať splácanie istiny pred rokom 2034. Takisto je vhodné odchyliť sa od článku 220 ods. 4 nariadenia o rozpočtových pravidlách.

- (51) Vzhľadom na to, že finančné riziká spojené s podporou prijímateľov vo forme úverov v rámci nástroja sú porovnateľné s finančnými rizikami spojenými s úverovými operáciami podľa nariadenia (EÚ) 2021/947, miera tvorby rezerv na finančný záväzok z úverov podľa tohto nariadenia by sa mala vytvoriť vo výške 9 % v súlade s článkom 211 nariadenia o rozpočtových pravidlách a financovanie tvorby rezerv by sa malo získavať z finančného krytia 2 miliardy EUR v rámci nástroja.
- (52) S cieľom zaistiť, aby miera tvorby rezerv zostala primeraná finančným rizikám, **a preukázať pokrok vo vykonávaní nástroja** by sa mala na Komisiu delegovať právomoc prijímať akty v súlade s článkom 290 ZFEÚ, pokiaľ ide o zmenu miery tvorby rezerv a vymedzenie podrobných prvkov hodnotiacej tabuľky. Je osobitne dôležité, aby Komisia počas prípravných prác uskutočnila príslušné konzultácie, a to aj na úrovni expertov, a aby tieto konzultácie vykonávala v súlade so zásadami stanovenými v medziinštitucionálnej dohode o lepšej tvorbe práva z 13. apríla 2016¹². V záujme rovnakého zastúpenia pri príprave delegovaných aktov sa všetky dokumenty doručujú Európskemu parlamentu a Rade v rovnakom čase ako expertom z členských štátov a experti Európskeho parlamentu a Rady majú systematický prístup na zasadnutia skupín expertov Komisie, ktoré sa zaoberajú prípravou delegovaných aktov.

¹² Ú. v. EÚ L 123, 12.5.2016, s. 1., ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj?locale=sk.

- (53) S cieľom maximalizovať pákový efekt finančnej podpory Únie s cieľom prilákať dodatočné investície a zabezpečiť kontrolu *Únie* nad výdavkami by sa investície do infraštruktúry podporujúce programy reforiem mali realizovať prostredníctvom rámca WBIF. Jednotlivé projekty alebo programy by sa mali predložiť výkonnej rade pre rámec WBIF, aby vyjadrila svoje stanovisko, až po dokončení príslušných platobných podmienok *stanovených* v programoch reforiem. V prípade nesplnenia príslušných platobných podmienok pre investície do jedného roka by mala mať Komisia možnosť prerozdeliť investičné financovanie v rámci WBIF medzi ostatných prijímateľov.
- (54) S cieľom zabezpečiť, aby prijímatelia mali k dispozícii počiatočné financovanie na realizovanie prvých reforiem, by každý prijímateľ mal mať prístup až do výšky 7 % celkovej sumy *stanovenej* v rámci tohto nástroja vo forme predbežného financovania, a to v závislosti od dostupnosti financovania a dodržania základných podmienok podpory poskytnutej v rámci nástroja.

- (55) Pri poskytovaní podpory Únie prijímateľom ■ je dôležité zaručiť flexibilitu aj programovateľnosť. Na tento účel by sa finančné prostriedky v rámci nástroja mali uvoľniť podľa pevného polročného harmonogramu v závislosti od dostupnosti financovania, a to na základe žiadosti o uvoľnenie finančných prostriedkov predloženej prijímateľmi a po tom, ako Komisia overí uspokojivé splnenie všeobecných podmienok týkajúcich sa makrofinančnej stability, správneho riadenia verejných financií, transparentnosti a dohľadu nad rozpočtom, ako aj príslušných platobných podmienok. V prípade, že nejaká platobná podmienka nie je splnená podľa **orientačného harmonogramu stanoveného** v rozhodnutí o schválení programu reforiem, Komisia by mohla **úplne alebo sčasti** zdržať **vyplatenie finančných prostriedkov zodpovedajúcich** tejto podmienke, **a to na základe metodiky týkajúcej sa čiastočných platieb**. Vyplatenie zodpovedajúcich zdržaných finančných prostriedkov by sa mohlo uskutočniť počas nasledujúcej príležitosti na uvoľnenie finančných prostriedkov a do dvanástich mesiacov od pôvodnej lehoty stanovenej v orientačnom harmonograme za predpokladu, že platobné podmienky boli splnené. V prvom roku vykonávania by sa **uvedená** lehota mala predĺžiť na 24 mesiacov od pôvodného negatívneho hodnotenia.
- (56) Odchyľne od článku 116 ods. 2 a 5 nariadenia o rozpočtových pravidlách je vhodné stanoviť začiatok lehoty na platbu príspevkov do štátnych rozpočtov, ktorým je deň oznámenia rozhodnutia o povolení vyplatenia prostriedkov prijímateľovi, a vylúčiť platbu úrokov z omeškania zo strany Komisie prijímateľovi.

- (57) *Komisia by mala na žiadosť Európskeho parlamentu v rámci postupu udelenia absolutória poskytnúť podrobné informácie o plnení rozpočtu Únie v rámci nástroja, najmä pokiaľ ide o vykonané audity vrátane zistených nedostatkov a prijatých nápravných opatrení a o zadávanie zákaziek na investície podľa rámca WBIF, prípadne vrátane sumy spolufinancovania zo strany prijímateľov, ako aj ďalších zdrojov príspevkov vrátane iných finančných nástrojov Únie.*
- (58) V rámci reštriktívnych opatrení Únie, ktoré boli prijaté na základe článku 29 *Zmluvy o EÚ a článku 215 ZFEÚ*, sa nesmú priamo ani nepriamo poskytnúť žiadne finančné prostriedky ani hospodárske zdroje určeným právnickým osobám, subjektom alebo orgánom ani v ich prospech. Takéto určené subjekty a subjekty nimi vlastnené alebo ovládané *by* preto **nemali** byť z tohto nástroja podporované.

- (59) V súlade s nariadením o rozpočtových pravidlách, nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) 883/2013¹³ a nariadeniami Rady (ES, Euratom) č. 2988/95¹⁴, (Euratom, ES) č. 2185/96¹⁵ a (EÚ) 2017/1939¹⁶ majú byť finančné záujmy Únie chránené primeranými opatreniami vrátane opatrení týkajúcich sa prevencie, odhaľovania, nápravy a vyšetrovania nezrovnalostí, podvodov, korupcie, konfliktu záujmov, dvojitého financovania a vymáhania stratených, neoprávnene vyplatených alebo nesprávne použitých finančných prostriedkov.
- (60) Konkrétne by Európsky úrad pre boj proti podvodom (ďalej len „OLAF“) mal mať možnosť vykonávať v súlade s nariadeniami (Euratom, ES) č. 2185/96 a (EÚ, Euratom) č. 883/2013 administratívne zisťovania vrátane kontrol a inšpekcií na mieste s cieľom zistiť, či nedošlo k podvodu, ku korupcii alebo k akémukoľvek inému protiprávnemu konaniu poškodzujúcemu finančné záujmy Únie.

¹³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 883/2013 z 11. septembra 2013 o vyšetrovaniach vykonávaných Európskym úradom pre boj proti podvodom (OLAF), ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1073/1999 a nariadenie Rady (Euratom) č. 1074/1999 (Ú. v. EÚ L 248, 18.9.2013, s. 1, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj?locale=sk>).

¹⁴ Nariadenie Rady (ES, Euratom) č. 2988/95 z 18. decembra 1995 o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev (Ú. v. ES L 312, 23.12.1995, s. 1, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/1995/2988/oj?locale=sk>).

¹⁵ Nariadenie Rady (Euratom, ES) č. 2185/96 z 11. novembra 1996 o kontrolách a inšpekciách na mieste, vykonávaných Komisiou s cieľom ochrany finančných záujmov Európskych spoločenstiev pred spreneverou a inými podvodmi (Ú. v. ES L 292, 15.11.1996, s. 2, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj?locale=sk>).

¹⁶ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry (Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2017, s. 1, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj?locale=sk>).

- (61) V súlade s článkom 129 nariadenia o rozpočtových pravidlách by sa mali poskytnúť potrebné práva a prístup Komisii, úradu OLAF, Európskemu dvoru audítorov a prípadne Európskej prokuratúre (EPPO), a to aj od tretích strán zapojených do využívania finančných prostriedkov Únie.
- (62) Komisia by mala zabezpečiť účinnú ochranu finančných záujmov Únie v rámci nástroja. Vzhľadom na dlhoročné skúsenosti s finančnou pomocou poskytovanou prijímateľom ■ aj v rámci nepriameho riadenia a pri zohľadnení ich postupného zosúlad'ovania s normami a postupmi vnútornej kontroly Únie by sa Komisia mala do veľkej miery spoliehať na fungovanie systémov prijímateľov týkajúcich sa vnútornej kontroly a predchádzania podvodom. Komisia a úrad OLAF a v *relevantných prípadoch aj EPPO* by mali byť predovšetkým bezodkladne informovaní o všetkých podozreniach z nezrovnalostí, podvodov, korupcie a konfliktu záujmov, ktoré majú vplyv na využívanie finančných prostriedkov v rámci nástroja.
- (63) Okrem toho by prijímatelia mali bezodkladne nahlasovať Komisii nezrovnalosti, ktoré boli predmetom primárneho správneho alebo súdneho zistenia, vrátane podvodov, a naďalej ju informovať o napredovaní správnych a súdnych konaní. V záujme zosúladenia osvedčených postupov v členských štátoch by sa toto nahlasovanie malo uskutočňovať elektronicky prostredníctvom systému riadenia nezrovnalostí, ktorý zriadila Komisia.

- (64) Každý prijímateľ by mal zaviesť systém monitorovania, ktorý sa bude opierať o polročnú správu o plnení platobných podmienok svojho programu **reforiem**, ktorá bude sprevádzať polročnú žiadosť o uvoľnenie finančných prostriedkov. Prijímatelia by mali zhromažďovať údaje a informácie umožňujúce prevenciu, odhaľovanie a nápravu nezrovnalostí, podvodov, korupcie a konfliktov záujmov v súvislosti s opatreniami podporovanými z nástroja a poskytovať k nim prístup.
- (65) S cieľom zaistiť účinnú zodpovednosť a transparentnosť pri plnení rozpočtu Únie a zabezpečiť účinné posudzovanie pokroku pri dosahovaní cieľov tohto nariadenia by Komisia mala zabezpečiť, aby boli zavedené jasné mechanizmy monitorovania a **nezávislého** hodnotenia.
- (66) Komisia by mala Európskemu parlamentu a **Rade** predkladať výročnú správu o pokroku pri ***dosahovaní cieľov tohto nariadenia, pričom by sa mala zaoberať aj synergiami a komplementárnosťou s inými programami Únie, najmä pokiaľ ide o podporu poskytovanú podľa nariadenia (EÚ) 2021/1529, s cieľom zabrániť duplicite pomoci a dvojitému financovaniu.***

- (67) *V záujme transparentnosti a zodpovednosti by prijímatelia mali uverejňovať údaje o konečných príjemcoch, ktorí dostávajú sumy finančných prostriedkov kumulatívne presahujúce ekvivalent sumy 50 000 EUR počas realizácie reforiem a investícií v rámci tohto nástroja.*
- (68) Komisia by mala vykonať hodnotenie nástroja po jeho dokončení.
- (69) *Prijímatelia by mali podporovať slobodné pluralitné médiá, ktoré posilňujú a rozvíjajú chápanie hodnôt Únie a výhod a povinností potenciálneho členstva v Únii. Zároveň by mali prijímať rozhodné opatrenia na boj proti manipulácii s informáciami a zasahovaniu zo zahraničia. Mali by tiež zabezpečiť proaktívnu, jasnú a konzistentnú komunikáciu s verejnosťou, a to aj o podpore Únie. Prijímatelia finančných prostriedkov Únie by mali aktívne priznávať pôvod finančných prostriedkov a zabezpečiť viditeľnosť finančných prostriedkov Únie v súlade s manuálom pre komunikáciu a zviditeľnenie vonkajších činností Európskej únie.*
- (70) *Vykonávanie nástroja by zároveň malo byť sprevádzané posilnenou strategickou komunikáciou a verejnou diplomaciou s cieľom propagovať hodnoty Únie a zdôrazniť pridanú hodnotu podpory Únie.*

- (71) Keďže ciele tohto nariadenia nie je možné uspokojivo dosiahnuť na úrovni členských štátov, ale lepšie ich možno dosiahnuť na úrovni Únie, môže Únia prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity podľa článku 5 Zmluvy o EÚ. V súlade so zásadou proporcionality podľa uvedeného článku toto nariadenie neprekračuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie týchto cieľov.
- (72) **■** Aby sa finančné prostriedky mohli prijímateľom poskytnúť včas a bez ďalšieho odkladu, malo by toto nariadenie nadobudnúť účinnosť dňom nasledujúcim po jeho uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*,

PRIJALI TOTO NARIADENIE:

KAPITOLA I

Všeobecné ustanovenia

Článok 1

Predmet úpravy

1. Týmto nariadením sa zriaďuje Nástroj na podporu reforiem a rastu pre západný Balkán (ďalej len „nástroj“).

Stanovujú sa v ňom ciele nástroja, jeho financovanie a rozpočet na ***obdobie od roku 2024 do roku 2027***, formy financovania z prostriedkov Únie v rámci tohto nástroja a pravidlá poskytovania takéhoto financovania.

2. Nástroj ***doplňa nariadenie (EÚ) 2021/1529 s cieľom poskytovať*** západnému Balkánu pomoc pri uskutočnení ***reforiem súvisiacich s EÚ, najmä inkluzívnych a udržateľných*** sociálno-ekonomických reforiem a ***reforiem týkajúcich sa základných prvkov procesu rozširovania, ktoré sú v súlade s hodnotami Únie, ako aj*** investícií na realizovanie ich príslušných programov reforiem, ako sa stanovuje v kapitole III.

Článok 2

Vymedzenie pojmov

Na účely tohto nariadenia sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:

1. „prijímateľ“ je každý z týchto subjektov: Albánsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Kosovo, Severné Macedónsko alebo Srbsko.
2. „**rámec politiky rozširovania**“ je **celkový politický rámec na vykonávanie tohto nariadenia, ako ho vymedzila Európska rada a Rada, a zahŕňa revidovanú metodiku rozširovania, dohody, ktoré zakladajú právne záväzný vzťah s prijímateľmi, rokovacie rámce, ktorými sa riadia prípadné prístupové rokovania s kandidátmi, ako aj uznesenia Európskeho parlamentu, príslušné oznámenia Komisie, v príslušných prípadoch i na tému právneho štátu, a spoločné oznámenia Komisie a vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku.**
3. „dohoda o nástroji“ je dohoda uzavretá medzi Komisiou a prijímateľom, v ktorej sú stanovené zásady finančnej spolupráce medzi prijímateľom a Komisiou podľa tohto nariadenia. Tento mechanizmus predstavuje dohodu o financovaní v zmysle článku 114 ods. 2 nariadenia o rozpočtových pravidlách, pokiaľ ide o finančné krytie podľa článku 6 ods. 2 písm. a) **tohto nariadenia**;
4. „dohoda o úvere“ je dohoda uzatvorená medzi Komisiou a prijímateľom, ktorou sa stanovujú podmienky uplatniteľné na podporu nástroja;

5. „programy reforiem“ sú komplexný, koherentný a prioritný súbor cielených reforiem a prioritných oblastí investícií v rámci každého prijímateľa vrátane platobných podmienok, ktoré naznačujú uspokojivý pokrok alebo dokončenie súvisiacich opatrení, a orientačný harmonogram ich vykonávania;
6. „opatrenia“ sú reformy a investície **stanovené v programoch** reforiem **podľa kapitoly III**;
7. „platobné podmienky“ sú podmienky uvoľnenia finančných prostriedkov, **ktoré majú podobu** pozorovateľných a merateľných kvalitatívnych alebo kvantitatívnych krokov, ktoré má prijímateľ vykonať, ako sa stanovuje v programe reforiem podľa kapitoly III;
8. „operácia kombinovaného financovania“ je operácia podporovaná z rozpočtu Únie, ktorá kombinuje nenávratné formy podpory z rozpočtu Únie so splatnými formami podpory od rozvojových alebo iných verejných finančných inštitúcií **vrátane agentúr na podporu exportu** alebo od komerčných finančných inštitúcií a investorov.

9. *„konečný príjemca“ je osoba alebo subjekt, ktorý dostáva finančné prostriedky v rámci nástroja; pokiaľ ide o časť nástroja, ktorá sa poskytuje ako finančná pomoc, konečným príjemcom bude štátna pokladnica prijímateľ'a; pokiaľ ide o časť nástroja, ktorá sa sprístupňuje prostredníctvom Investičného rámca pre západný Balkán (WBIF), konečným príjemcom bude dodávateľ alebo subdodávateľ vykonávajúci investičný projekt.*
10. *„výrazne nenarušiť“ je nepodporovať alebo nevykonávať hospodárske činnosti, ktoré výrazne narušajú akékoľvek environmentálne ciele, v relevantných prípadoch v zmysle článku 17 nariadenia (EÚ) 2020/852.*

Článok 3

Ciele nástroja

1. Nástroj má tieto všeobecné ciele:
- a) *podporovať proces rozširovania urýchlením zosúladenia s hodnotami, právnymi predpismi, pravidlami, normami, politikami a postupmi Únie (acquis) prostredníctvom prijatia a realizácie reforiem s ohľadom na budúce členstvo v Únii;*

- b) urýchliť regionálnu hospodársku integráciu a postupnú integráciu do *jednotného trhu* Únie;
- c) urýchliť sociálno-hospodársku konvergenciu hospodárstiev prijímateľov s Úniou;

- d) *podporovať regionálnu spoluprácu, dobré susedské vzťahy, zmierenie a riešenie sporov na západnom Balkáne, ako aj medziľudské kontakty;*

2. Špecifické ciele nástroja *sú*:

- a) *d ďalej posilňovať základné prvky procesu rozširovania vrátane právneho štátu a základných práv, fungovania demokratických inštitúcií, a to aj na regionálnej a miestnej úrovni, a vrátane depolarizácie, verejnej správy a plnenia hospodárskych kritérií; to zahŕňa podporu nezávislého súdnictva, posilnenie bezpečnosti a stability v regióne, posilnenie boja proti podvodom a všetkým formám korupcie vrátane korupcie na vysokej úrovni a nepotizmu, organizovanej trestnej činnosti, cezhraničnej trestnej činnosti a praniu špinavých peňazí, ako aj proti financovaniu terorizmu, daňovým únikom, daňovým podvodom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam; posilnenie súladu s medzinárodným právom; posilnenie slobody a nezávislosti médií a akademickej slobody; boj proti nenávistným prejavom; vytvorenie priaznivého prostredia pre občiansku spoločnosť, podporu sociálneho dialógu; presadzovanie rodovej rovnosti, uplatňovanie rodového hľadiska a posilnenie postavenia žien a dievčat, nediskrimináciu a toleranciu, zabezpečenie a posilnenie dodržiavania práv osôb patriacich k menšinám vrátane národnostných menšín a Rómov, ako aj práv lesbič, gejev, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb;*

- b) *pokročiť smerom k úplnému zosúladeniu prijímateľov so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou Únie (SZBP) vrátane reštriktívnych opatrení Únie;*
- c) *bojovať proti dezinformáciám a manipulácii s informáciami a zasahovaniu zo zahraničia zameranému proti Únii a jej hodnotám;*
- d) *pokročiť smerom k harmonizácii vzťahových politík s Úniou;*
- e) *posilniť účinnosť verejnej správy, budovať miestne kapacity a investovať do administratívnych pracovníkov u prijímateľov; zabezpečiť prístup k informáciám, verejnú kontrolu a zapojenie občianskej spoločnosti do rozhodovacích procesov; podporovať transparentnosť, zodpovednosť, štrukturálne reformy a dobrú správu vecí verejných na všetkých úrovniach vrátane právomocí v oblasti dohľadu a kontroly nad rozdeľovaním verejných finančných prostriedkov a prístupu k nim, ako aj oblastí riadenia verejných financií, verejného obstarávania a kontroly štátnej pomoci; podporovať iniciatívy a orgány zapojené do podpory a presadzovania medzinárodnej spravodlivosti u prijímateľov* ;
- f) *urýchliť prechod prijímateľov na udržateľné, klimaticky neutrálne a inkluzívne hospodárstva, ktoré sú schopné odolávať konkurenčným trhovým tlakom jednotného trhu Únie, a prechod na stabilné investičné prostredie a znížiť ich strategické závislosti;*
- g) *posilňovať regionálnu hospodársku integráciu, najmä prostredníctvom pokroku pri vytváraní spoločného regionálneho trhu,*

- h) posilňovať hospodársku integráciu prijímateľov do jednotného trhu Únie, najmä prostredníctvom posilnených obchodných a investičných tokov a odolných hodnotových reťazcov;*
- i) podporovať regionálnu hospodársku integráciu a lepšiu integráciu do jednotného trhu Únie prostredníctvom lepšej a udržateľnej prepojenosti v regióne v súlade s transeurópskymi sieťami v záujme posilnenia regionálnej spolupráce, dobrých susedských vzťahov, zmierenia, ako aj medziľudských kontaktov;*
- j) urýchliť inkluzívnu a udržateľnú zelenú transformáciu na klimatickú neutralitu do roku 2050 v súlade s Parížskou dohodou a Zelenou dohodou, v súlade so zelenou agendou pre západný Balkán z roku 2020, a to so začlenením všetkých hospodárskych odvetví, najmä pokiaľ ide o energetiku vrátane prechodu na dekarbonizované klimaticky neutrálne a obehové hospodárstvo odolné voči zmene klímy, pričom sa zaručí, že pri investíciách sa dodrží zásada „nespôsobiť významnú škodu“;*
- k) podporovať digitálnu transformáciu a digitálne zručnosti ako nástroje na zabezpečenie udržateľného rozvoja a inkluzívneho rastu;*
- l) podporovať inovácie, výskum a spoluprácu medzi akademickými inštitúciami a priemyslom v záujme podpory zelenej a digitálnej transformácie a miestnych priemyselných odvetví s osobitným dôrazom na miestne mikropodniky, malé a stredné podniky a startupy;*
- m) posilniť kvalitné vzdelávanie, odbornú prípravu, rekvalifikáciu a zvyšovanie úrovne zručností na všetkých úrovniach s osobitným zameraním na mladých ľudí, a to i pokiaľ ide o boj proti nezamestnanosti mladých ľudí, predchádzanie úniku mozgov a podpory zraniteľných komunít, podporovať politiky zamestnanosti vrátane pracovných práv v súlade s Európskym pilierom sociálnych práv a bojovať proti chudobe.*

Článok 4

Všeobecné zásady

1. Spolupráca v rámci nástroja sa zakladá na **potrebách a presadzuje zásady** účinnosti rozvoja, ■ pričom ide konkrétne o zodpovednosť prijímateľov za rozvojové priority, zameranie sa na **jasnú podmienenosť a hmatateľné** výsledky, inkluzívne partnerstvá, transparentnosť a vzájomnú zodpovednosť. **Takáto** spolupráca je založená na účinnom a efektívnom prideľovaní a využívaní zdrojov. **Nástroj sa usiluje zabezpečiť primeranú geografickú vyváženosť investičných projektov.**
2. **Poskytovanie makrofinančnej pomoci nepatrí do rozsahu pôsobnosti tohto nástroja.**
3. Podpora z nástroja **je doplnková a komplementárna k podpore poskytovanej** v rámci iných programov a nástrojov Únie. Činnosti oprávnené na financovanie podľa tohto nariadenia môžu získať podporu z iných programov a nástrojov Únie za predpokladu, že takáto podpora nepokrýva rovnaké náklady a **že sa zabezpečí primeraný dohľad a kontrola rozpočtu. Komisia zabezpečí komplementárnosť a synergie medzi nástrojom a inými programami Únie s cieľom zabrániť duplicite pomoci a dvojitému financovaniu. Podpora poskytovaná podľa tohto nariadenia a podľa nariadenia (EÚ) 2021/1529 sa nesmie prekryvať.**

4. S cieľom podporiť komplementárnosť, **koherentnosť** a efektívnosť *svojich činností* Komisia a členské štáty spolupracujú a usilujú sa zabrániť **duplicitu a zabezpečiť synergie** medzi pomocou podľa tohto nariadenia a **inými formami pomoci vrátane integrovaných finančných balíkov zložených z finančných prostriedkov na vývoj a rozvoj poskytovaných** Úniou, členskými štátmi, tretími krajinami, multilaterálnymi a regionálnymi organizáciami a subjektmi, ako sú medzinárodné organizácie a príslušné medzinárodné finančné inštitúcie, agentúry a darcovia, ktorí nie sú členmi Únie, v súlade so zavedenými zásadami na posilnenie operačnej koordinácie v oblasti vonkajšej pomoci, a to aj prostredníctvom posilnenej koordinácie s členskými štátmi na miestnej úrovni. **Takáto koordinácia na miestnej úrovni zahŕňa pravidelné a včasné konzultácie a častú výmenu informácií počas celého vykonávania nástroja.**
5. **Činnosti** v rámci nástroja **zohľadňujú a presadzujú demokraciu, ľudské práva a rodovú rovnosť, postupne sa zosúladujú so sociálnymi, klimatickými a environmentálnymi normami Únie, zohľadňujú** zmierňovanie zmeny klímy a adaptáciu na ňu, **prípadne** znižovanie rizika katastrof, **ochranu životného prostredia a biodiverzity, a to v relevantných prípadoch aj prostredníctvom hodnotení vplyvu na životné prostredie, a podporujú** pokrok smerom k cieľom udržateľného rozvoja, pričom **presadzujú** integrované akcie, ktoré môžu vytvárať súvisiace prínosy a koherentným spôsobom plniť viaceré ciele. Pri týchto činnostiach je potrebné vyhýbať sa uviaznutým aktívam a riadiť sa zásadami „nespôsobovať významnú škodu“ a „na nikoho nezabudnúť“, ako aj prístupom k integrácii udržateľnosti, ktorý je základom Európskej zelenej dohody.

6. Prijímatelia a Komisia zabezpečia, aby sa pri príprave programov reforiem a vykonávaní nástroja zohľadňovala a presadzovala **rodová** rovnosť ■ a uplatňovalo a začleňovalo sa hľadisko rodovej rovnosti. Prijímatelia a Komisia prijímú vhodné opatrenia na zabránenie akejkoľvek diskriminácii založenej na pohlaví, rasovom alebo etnickom pôvode, náboženskom vyznaní alebo viere, zdravotnom postihnutí, veku alebo sexuálnej orientácii. Komisia ■ o týchto opatreniach **podáva** správy v kontexte pravidelného podávania správ v rámci akčných plánov pre rodovú rovnosť.
7. Nástrojom sa nepodporujú činnosti ani opatrenia, ktoré sú nezlučiteľné s energetickými a klimatickými plánmi prijímateľov, ich vnútroštátne stanoveným príspevkom podľa Parížskej dohody a s cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu **najneskôr** do roku 2050 alebo ktorými sa podporujú investície do fosílnych palív, prípadne ktoré majú významné nepriaznivé účinky na životné prostredie, klímu **alebo biodiverzitu**.
8. *V súlade so zásadou inkluzívneho partnerstva sa Komisia podľa potreby usiluje zabezpečiť demokratickú kontrolu vo forme konzultácie vlády prijímateľa so svojim parlamentom, ako aj s príslušnými zainteresovanými stranami vrátane miestnych a regionálnych orgánov, sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti a prípadne vrátane zraniteľných skupín, všetkých menšín a komunit, aby sa mohli v príslušných prípadoch zapojiť do navrhovania a vykonávania činností oprávnených na financovanie v rámci nástroja a do súvisiacich procesov monitorovania, kontroly a hodnotenia. Cieľom takýchto konzultácií je reprezentovať pluralitu spoločnosti prijímateľa.*

9. Komisia v **úzkej** spolupráci s členskými štátmi a prijímateľmi **zabezpečuje plnenie** záväzkov Únie týkajúcich sa zvýšenej transparentnosti a zodpovednosti pri poskytovaní **podpory**, a to aj podporovaním vykonávania a posilňovania systémov vnútornej kontroly a politik boja proti podvodom. **Komisia zverejní informácie o** objeme a pridelení **podpory** prostredníctvom **hodnotiacej tabuľky uvedenej v článku 26. Prijímatelia uverejnia aktuálne údaje o konečných príjemcoch finančných prostriedkov Únie na realizáciu reforiem a investícií v rámci tohto mechanizmu, ako sa uvádza v článku 22.**

Článok 5

Základné podmienky podpory Únie

1. Základnou podmienkou podpory poskytnutej v rámci tohto nástroja je, že:
- a) **prijímatelia presadzujú a rešpektujú účinné demokratické mechanizmy vrátane pluralitného parlamentného systému, slobodných a spravodlivých volieb, pluralitných médií, nezávislého súdnictva a právneho štátu a zaručujú dodržiavanie všetkých záväzkov v oblasti ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám;**
 - b) **pokiaľ ide o Srbsko a Kosovo, konštruktívne sa s merateľným pokrokom a hmatateľnými výsledkami zapájajú do normalizácie svojich vzťahov s cieľom v plnej miere vykonávať všetky svoje príslušné záväzky vyplývajúce z dohody o ceste k normalizácii a z prílohy k jej vykonávaniu, ako aj zo všetkých predchádzajúcich dohôd o dialógu a nadviažu rokovania o komplexnej dohode o normalizácii vzťahov.**

2. Komisia monitoruje plnenie základných podmienok uvedených v odseku 1 pred uvoľnením finančných prostriedkov prijímateľom v rámci nástroja, ***a to i v súvislosti s predbežným financovaním***, a počas celého obdobia podpory poskytovanej v rámci nástroja, pričom náležite zohľadňuje ***rámec politiky rozširovania***. ***Komisia v procese monitorovania zohľadňuje aj príslušné odporúčania medzinárodných orgánov, ako sú Rada Európy a jej Benátska komisia alebo Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE)***.
3. ***Pokiaľ ide o základnú podmienku stanovenú v odseku 1 písm. b) tohto článku, Komisia v súlade s rozhodnutím 2010/427/EÚ náležite zohľadňuje úlohu a príspevok ESVČ.***
4. Komisia môže prijať rozhodnutie so záverom, že niektoré zo základných podmienok stanovených v odseku 1 tohto článku nie sú splnené, a najmä zadržať uvoľnenie finančných prostriedkov uvedených v článku 21 bez ohľadu na splnenie platobných podmienok uvedených v článku 12.

KAPITOLA II

Financovanie a vykonávanie

Článok 6

Rozpočet

1. Zdroje, ktoré sa majú sprístupniť prostredníctvom nástroja podľa odsekov 2 a 3 nepresiahnu v období 2024 až 2027 sumu 6 000 000 000 EUR.
2. Finančné krytie na vykonávanie nástroja predstavuje na obdobie od 1. januára 2024 do 31. decembra 2027 sumu 2 000 000 000 EUR, z čoho je:
 - a) 98,5 % vo forme nenávratnej finančnej podpory prijímateľom na realizovanie programov reforiem;
 - b) 1,5 % na výdavky podľa odseku 6.
3. Podpora vo forme úverov je k dispozícii do výšky 4 000 000 000 EUR na obdobie od 1. januára 2024 do 31. decembra 2027. Táto suma nepredstavuje časť sumy záruky pre vonkajšiu činnosť v zmysle článku 31 ods. 4 nariadenia (EÚ) 2021/947.

4. Komisia stanoví počiatočnú orientačnú sumu financovania, ktorá je k dispozícii pre každého prijímateľa, v súlade s metodikou stanovenou v prílohe I v príslušnom vykonávacom rozhodnutí uvedenom v článku 15, pričom ju vypočíta na základe najnovších údajov dostupných ku dňu nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia v súlade s článkom 33. Orientačné sumy sa môžu počas vykonávania **nástroja** zmeniť v súlade so zásadami stanovenými v článku 21.
5. Podľa článku 19 **tohto nariadenia** je suma finančných prostriedkov sprístupnených v rámci Investičného rámca pre západný Balkán (WBIF) uvedeného v článku 12 nariadenia (EÚ) 2021/1529 aspoň 50 % celkovej sumy uvedenej v odseku 1 **tohto článku**. Tento príspevok zahŕňa celú sumu nenávratnej finančnej podpory uvedenej v odseku 2 písm. a) tohto článku po odpočítaní sumy tvorby rezerv.

6. Zdroje uvedené v odseku 2 písm. b) sa môžu použiť na technickú a administratívnu pomoc pri vykonávaní nástroja, ako sú prípravné akcie, monitorovanie, kontrola, audit a hodnotiace činnosti, ktoré sú potrebné na riadenie nástroja a dosiahnutie jeho cieľov, najmä na štúdie, stretnutia expertov, odbornú prípravu, konzultácie s orgánmi na strane prijímateľov, konferencie, konzultácie so zainteresovanými stranami ***vrátane miestnych a regionálnych orgánov a organizácií občianskej spoločnosti***, informačné a komunikačné činnosti vrátane inkluzívnych osvetových akcií a podnikovej komunikácie o politických prioritách Únie, pokiaľ súvisia s cieľmi tohto nariadenia, na výdavky spojené so sieťami IT zameranými na spracovanie a výmenu informácií, na podnikové nástroje informačných technológií, ako aj na všetky ostatné výdavky v ústrediach a delegáciách Únie na administratívnu a koordinačnú podporu ***nevyhnutnú*** pre nástroj. Výdavky môžu pokrývať aj náklady na činnosti podporujúce ***transparentnosť*** a náklady na iné ■ činnosti, ako je kontrola kvality a monitorovanie projektov alebo programov na mieste, a náklady na partnerské poradenstvo a expertov na účely vyhodnotenia a realizácie reforiem a investícií.

Článok 7

Implementácia a formy financovania z prostriedkov Únie

1. Nástroj sa vykonáva v súlade s nariadením o rozpočtových pravidlách, a to buď na **základe** priameho riadenia, alebo na **základe** nepriameho riadenia s ktorýmkoľvek zo subjektov uvedených v článku 62 ods. 1 prvom pododseku písm. c) **uvedeného nariadenia**.
2. Finančné prostriedky Únie sa môžu poskytovať v ktorejkoľvek z foriem stanovených v nariadení o rozpočtových pravidlách, najmä formou finančnej pomoci, grantov, verejného obstarávania a operácií kombinovaného financovania.
3. V závislosti od požadovanej prevádzkovej a finančnej kapacity môže byť povereným subjektom vykonávajúcim operácie kombinovaného financovania **skupina** Európskej investičnej banky, multilaterálne **európske** finančné inštitúcie, napríklad Európska banka pre obnovu a rozvoj, alebo bilaterálne európske finančné inštitúcie, ako sú napríklad rozvojové banky **alebo skupina Svetovej banky**. Ak je to možné, na **nástroji sa môžu zúčastňovať iné neeurópske multilaterálne finančné inštitúcie prostredníctvom spoločných operácií s európskymi finančnými inštitúciami**.
Vykonávanie operácií kombinovaného financovania v rámci nástroja sa doplní ďalšími formami finančnej podpory ■ od členských štátov alebo od tretích strán.

Článok 8

Pravidlá oprávnenosti osôb a subjektov, pôvodu dodávok a materiálov a obmedzení v rámci nástroja

1. Účasť na postupoch verejného obstarávania a udeľovania grantov v súvislosti s činnosťami financovanými podľa tohto nástroja je otvorená pre medzinárodné a regionálne organizácie a pre všetky fyzické osoby, ktoré sú štátnymi príslušníkmi týchto krajín, ako aj právnické osoby, ktoré sú skutočne usadené v týchto krajinách:
 - a) členské štáty, prijímatelia, **kandidátske krajiny a** zmluvné strany Dohody o Európskom hospodárskom priestore;
 - b) krajiny, **ktoré poskytujú prijímateľom úroveň podpory porovnateľnú s úrovňou, ktorú poskytuje Únia, s prihliadnutím na veľkosť ich hospodárstva**, a ktorým Komisia umožnila recipročný prístup k vonkajšej pomoci u prijímateľov.
2. Recipročný prístup uvedený v odseku 1 písm. b) sa môže udeliť na obmedzené obdobie v trvaní aspoň jedného roka, keď krajina udelí oprávnenosť subjektom z Únie a z krajín oprávnených podľa tohto nástroja na základe rovnakých podmienok.

O recipročnom prístupe rozhoduje Komisia po konzultácii s dotknutým prijímateľom.

3. Všetky dodávky a materiály financované a obstarané v rámci tohto nástroja musia pochádzať z ktorejkoľvek krajiny uvedenej v odseku 1 písm. a) a **■** b), a to s výnimkou prípadov, keď tieto dodávky a materiály nemožno získať za primeraných podmienok v žiadnej z uvedených krajín. Okrem toho sa uplatňujú pravidlá týkajúce sa obmedzení uvedené v odseku 6.
4. Pravidlá oprávnenosti stanovené v tomto článku sa neuplatňujú na fyzické osoby, ktoré sú zamestnané oprávnenými dodávateľmi, prípadne subdodávateľmi, alebo ktoré majú s nimi zákonne uzavreté iné zmluvy, a nepredstavujú pre ne obmedzenia na základe štátnej príslušnosti s výnimkou prípadov, keď sú obmedzenia týkajúce sa štátnej príslušnosti založené na pravidlách stanovených v odseku 6.
5. V prípade činností spolufinancovaných subjektom alebo vykonávaných v rámci priameho riadenia alebo nepriameho riadenia so subjektmi uvedenými v článku 62 ods. 1 písm. c) nariadenia o rozpočtových pravidlách sa uplatňujú aj pravidlá **uplatniteľné na** tieto subjekty. Týmto nie sú dotknuté obmedzenia **■** podľa odseku 6 tohto článku, ktoré sa náležite zohľadnia v dohodách uzavretých s týmito subjektmi.

6. Pravidlá oprávnenosti, pravidlá pôvodu dodávok a materiálov uvedených v odsekoch 1 a 3 a pravidlá štátnej príslušnosti fyzických osôb stanovené v odseku 4 môžu byť obmedzené, pokiaľ ide o štátnu príslušnosť, geografické umiestnenie alebo povahu právnických osôb, ktoré sa zúčastňujú na postupoch udeľovania, ako aj pokiaľ ide o geografický pôvod dodávok a materiálov, **ak**:
- a) ■ sa takéto obmedzenia vyžadujú z dôvodu osobitnej povahy **alebo** cieľov činnosti alebo osobitného postupu udeľovania zákazky **alebo** ak sú tieto obmedzenia potrebné na účinné vykonávanie činnosti;
 - b) ■ akcia alebo osobitné postupy udeľovania zákaziek ovplyvňujú bezpečnosť alebo verejný poriadok, najmä pokiaľ ide o strategické aktíva a záujmy Únie, ■ členských štátov alebo ktoréhokoľvek prijímateľa vrátane bezpečnosti, odolnosti a ochrany integrity digitálnej infraštruktúry (vrátane sieťovej infraštruktúry 5G), komunikačných a informačných systémov a súvisiacich dodávateľských reťazcov.

7. Žiadatelia a uchádzači z neoprávnených krajín, ktorí predkladajú ponuky, môžu byť akceptovaní ako oprávnení v prípadoch naliehavosti alebo vtedy, keď služby na trhoch príslušných krajín alebo území nie sú k dispozícii, alebo v iných náležite odôvodnených prípadoch, v ktorých by uplatňovanie pravidiel oprávnenosti znemožnilo alebo nesmierne sťažilo realizáciu činnosti.

Článok 9

Dohoda o nástroji

1. V záujme vykonávania nástroja uzavrie Komisia s každým prijímateľom dohodu o nástroji, v ktorej sa stanoví povinnosti a platobné podmienky prijímateľov na vyplatenie financovania z nástroja.
2. Dohodu o nástroji dopĺňajú dohody o úvere v súlade s článkom 17, v ktorých sa stanovujú osobitné ustanovenia pre riadenie a využívanie financovania poskytovaného vo forme úverov. ***Dohody o nástroji vrátane akejkol'vek súvisiacej dokumentácie sa na požiadanie bezodkladne sprístupnia súčasne Európskemu parlamentu a Rade.***
3. Financovanie sa prijímateľom poskytne až po nadobudnutí platnosti príslušných dohôd o nástroji a platných dohôd o úvere.

4. Dohodou o nástroji a dohodami o úvere uzatvorenými s každým prijímateľom a dohodami uzavretými s osobami alebo subjektmi, ktoré dostávajú finančné prostriedky Únie, sa zabezpečí plnenie povinností stanovených v článku 129 nariadenia o rozpočtových pravidlách.
5. Dohoda o nástroji obsahuje potrebné podrobné ustanovenia týkajúce sa:
- a) záväzku prijímateľa dosiahnuť **rozhodujúci** pokrok smerom k **pevnému rámcu na boj proti podvodom a zaviesť** efektívnejšie a účinnejšie systémy kontroly vrátane vhodných mechanizmov na ochranu oznamovateľov a vhodných mechanizmov a opatrení na účinnú prevenciu, odhaľovanie a nápravu nezrovnalostí, podvodov, korupcie a konfliktov záujmov, ako aj posilniť boj proti praniu špinavých peňazí, **organizovanej trestnej činnosti, zneužívaniu verejných financií**, financovaniu terorizmu, vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, daňovým podvodom alebo daňovým únikom a **inému protiprávnemu konaniu, ktoré má vplyv na finančné prostriedky poskytované v rámci nástroja**;
 - b) pravidiel týkajúcich sa uvoľnenia, zadržania, zníženia a prerozdelenia finančných prostriedkov v súlade s článkom 21;
 - c) činností súvisiacich s riadením, kontrolou, dohľadom, monitorovaním, hodnotením, podávaním správ a auditom v rámci nástroja, ako aj preskúmaní systémov, vyšetrovaní, opatrení proti podvodom a spolupráce;
 - d) pravidiel podávania správ Komisii o tom, či a ako sú splnené platobné podmienky uvedené v článku 12;

- e) pravidiel v oblasti daní, ciel a poplatkov v súlade s článkom 27 ods. 9 a 10 nariadenia (EÚ) 2021/947;
- f) opatrení na **účinné** predchádzanie nezrovnalostiam, podvodom, korupcii a konfliktom záujmov, ich odhaľovanie ■ a nápravu, ako aj povinnosti **osôb alebo subjektov, ktoré implementujú finančné prostriedky v rámci nástroja**, bezodkladne informovať Komisiu, úrad OLAF a v **náležitých prípadoch EPPO** o podozreniach alebo skutočných prípadoch nezrovnalostí, podvodov, korupcie a konfliktu záujmov a **iných nezákonných činností, ktoré majú vplyv na finančné prostriedky poskytované v rámci nástroja**, a následných opatreniach;
- g) povinností uvedených v článku 23 ods. 24 vrátane presných pravidiel a časového rámca zberu údajov prijímateľom a prístupu Komisie, úradu OLAF, **Dvora audítorov** a v **náležitých prípadoch EPPO** k týmto údajom;
- h) postupu na zabezpečenie toho, aby sa žiadosti o vyplatenie úverovej podpory pohybovali v rámci dostupnej sumy úveru, v **súlade s** článkom 6 ods. 3;
- i) práva Komisie primerane znížiť poskytovanú podporu v rámci nástroja a vymáhať akúkoľvek sumu vynaloženú na dosiahnutie cieľov nástroja alebo požiadať o predčasné splatenie úveru v prípadoch nezrovnalostí, podvodu, korupcie a konfliktov záujmov, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie a ktoré prijímateľ nenapravil, alebo v prípade závažného porušenia povinnosti **stanovenej v** dohode o nástroji;

- j) pravidiel a spôsobov podávania správ prijímateľmi na účely monitorovania vykonávania nástroja a posúdenia plnenia cieľov stanovených v článku 3.
- k) **povinnosti prijímateľov elektronicky zasielať Komisii údaje uvedené v článku 22;**

Článok 10

Prenosy, ročné splátky, viazané rozpočtové prostriedky

1. Odchyľne od článku 12 ods. 4 nariadenia o rozpočtových pravidlách sa nevyužité viazané a platobné rozpočtové prostriedky v rámci nástroja automaticky prenášajú a môžu sa viazať a použiť do 31. decembra nasledujúceho rozpočtového roka. Prenesená suma sa použije v nasledujúcom rozpočtovom roku ako prvá.
2. Komisia **predloží** Európskemu parlamentu a Rade **informácie** o prenesených viazaných rozpočtových prostriedkoch **vrátane príslušných súm** v súlade s článkom 12 ods. 6 nariadenia o rozpočtových pravidlách.

3. ***Popri pravidlách stanovených*** v článku 15 nariadenia o rozpočtových pravidlách o opätovnom sprístupnení rozpočtových prostriedkov sa v pôvodnom rozpočtovom riadku znovu sprístupnia viazané rozpočtové prostriedky zodpovedajúce sume rozpočtových prostriedkov, ktorých viazanosť bola v dôsledku úplného alebo čiastočného nevykonania akcie v rámci nástroja zrušená.
4. Rozpočtové záväzky, ktoré sa vzťahujú na akcie trvajúce viac ako jeden rozpočtový rok, sa môžu rozdeliť na ročné čiastkové platby počas viacerých rokov v súlade s článkom 112 ods. 2 nariadenia o rozpočtových pravidlách.

KAPITOLA III

Programy reforiem

Článok 11

Predkladanie programov reforiem

1. S cieľom získať akúkoľvek podporu poskytnutú v rámci nástroja každý prijímateľ predloží Komisii program reforiem na obdobie trvania nástroja, ktorý bude ***založený na*** časti týkajúcej sa štrukturálnych reforiem najnovšieho programu hospodárskych reforiem a na súvisiacom spoločnom politickom usmernení dohodnutom v rámci hospodárskeho a finančného dialógu v máji 2023, prípadne na jeho národnej stratégii rastu, na ***rámci politiky*** rozširovania a hospodárskom a investičnom pláne pre západný Balkán.

2. V programoch reforiem sa **poskytuje zastrešujúci rámec na dosiahnutie všeobecných a špecifických cieľov stanovených v článku 3** a **stanovia sa** reformy, ktoré má prijímateľ vykonať, ako aj oblasti investícií. Programy reforiem zahŕňajú opatrenia na realizovanie reforiem prostredníctvom komplexného a koherentného balíka. V základných oblastiach **procesu rozširovania** vrátane právneho štátu, boja proti korupcii **vrátane korupcie na vysokej úrovni**, základných práv a slobody prejavu sa v programoch reforiem zohľadňujú posúdenia uvedené v **rámci politiky** rozširovania.
3. **Programy** reforiem musia byť v súlade s najnovším rámcom makroekonomickej a fiškálnej politiky predloženým Komisii v kontexte hospodárskeho a finančného dialógu s **Úniou**.
4. Programy reforiem musia byť v súlade s prioritami reforiem určenými v kontexte cesty prijímateľa k pristúpeniu a v iných príslušných dokumentoch, ako je dohoda o stabilizácii a pridružení, energetický a klimatický plán, vnútroštátne stanovený príspevok podľa Parížskej dohody a cieľ dosiahnuť klimatickú neutralitu **najneskôr** do roku 2050, a podporovať ich.

5. V rámci programov reforiem sa musia dodržiavať všeobecné zásady stanovené v článku 4.
6. *Programy reforiem sa vypracujú inkluzívnym a transparentným spôsobom po konzultácii so sociálnymi partnermi a s organizáciami občianskej spoločnosti.*
7. Komisia vyzve prijímateľov, aby *predložili svoje príslušné programy reforiem* do troch mesiacov od nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia. *Komisia postúpi programy reforiem prijímateľov Európskemu parlamentu a Rade hneď, ako jej budú doručené.*
8. V prípade, že prerozdelenie podpory poskytnutej v rámci nástroja ■ vedie k tomu, že prijímateľ dostane dodatočnú podporu, Komisia vyzve *uvedeného* prijímateľa, aby *do* troch mesiacov predložil *zmenený* program reforiem na zostávajúce obdobie trvania nástroja. *Komisia pred akýmkoľvek rozhodnutím o prerozdelení informuje Európsky parlament a Radu.*

Článok 12

Zásady financovania v rámci programov reforiem

1. Nástrojom sa **poskytujú stimuly** na realizovanie programu reforiem každého prijímateľa stanovením platobných podmienok týkajúcich sa uvoľnenia finančných prostriedkov. Tieto platobné podmienky sa uplatňujú na finančné prostriedky podľa článku 6 ods. 2 písm. a) a článku 6 ods. 3 a majú formu **merateľných** kvalitatívnych alebo kvantitatívnych krokov. Tieto kroky odrážajú pokrok v konkrétnych sociálno-ekonomických reformách a v základných prvkoch procesu rozširovania ■ , ktoré súvisia s dosahovaním cieľov nástroja stanovených v článku 3, a to v súlade s **rámcom politiky** rozširovania.

Splnenie **týchto** platobných podmienok vedie k úplnému alebo čiastočnému uvoľneniu finančných prostriedkov v závislosti od stupňa ich dokončenia.

2. Pokiaľ ide o financovanie využívané prostredníctvom fondu uvedeného v článku 19, splnenie platobných podmienok uvedených v odseku 1 **tohto článku** predstavuje predbežnú validáciu. Finančné prostriedky sa vyplatia po prijatí žiadosti o platbu od správcov spoločného fondu zriadeného v rámci WBIF na prijímanie príspevkov darcov.

3. Makrofinančná stabilita, správne riadenie verejných financií, transparentnosť a dohľad nad rozpočtom sú všeobecnými podmienkami pre platby, ktoré musia byť splnené, aby sa uvoľnili akékoľvek finančné prostriedky.
4. ***Finančné prostriedky v rámci nástroja nepodporujú činnosti alebo opatrenia, ktoré oslabujú mierové dohody v regióne.***

Článok 13

Obsah programov reforiem

1. Programy reforiem musia obsahovať najmä tieto prvky, ktoré musia byť odôvodnené a podložené:
 - a) opatrenia predstavujúce koherentnú, komplexnú a primerane vyváženú reakciu na ciele stanovené v článku 3, ***v náležitých prípadoch*** vrátane štrukturálnych reforiem, investícií a opatrení na zabezpečenie súladu s podmienkami uvedenými v článku 5 ■ ;
 - b) vysvetlenie, ako sú opatrenia zosúladené so ***všeobecnými*** zásadami ***uvedenými v článku 4, ako aj s požiadavkami***, stratégiami, s plánmi a programami uvedenými v ***článkoch 4 a 11***;

- c) *vysvetlenie, ako majú opatrenia ďalej posilniť základné prvky procesu rozširovania vymedzené v článku 3 ods. 2 písm. a) vrátane právneho štátu, základných práv a boja proti korupcii;*
- d) *orientačný zoznam investičných projektov a programov, ktoré sa majú financovať na základe rámca WBIF, vrátane celkových príslušných objemov investícií a predpokladaných harmonogramov vykonávania;*
- e) *vysvetlenie očakávaného rozsahu, v akom majú opatrenia prispieť k cieľom v oblasti klímy a životného prostredia, a ich zlučiteľnosti so zásadou „nespôsobovať výraznú škodu“;*
- f) *vysvetlenie očakávaného rozsahu, v akom majú opatrenia prispieť k digitálnej transformácii;*
- g) *vysvetlenie očakávaného rozsahu, v akom majú opatrenia prispieť k cieľom v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, zamestnanosti a v sociálnej oblasti;*
- h) *vysvetlenie očakávaného rozsahu, v akom majú opatrenia prispieť k rodovej rovnosti, posilneniu postavenia žien a dievčat a presadzovaniu práv žien a dievčat;*
- i) *v prípade reforiem a investícií orientačný harmonogram a predpokladané platobné podmienky na uvoľnenie finančných prostriedkov vo forme **merateľných** kvalitatívnych a kvantitatívnych krokov, ktoré sa **plánujú** vykonať najneskôr **do** 31. augusta 2027;*

- j) **vysvetlenie, ako majú opatrenia prispieť k postupnému a nepretržitému zosúladiťovaniu sa so SBZP vrátane reštriktívnych opatrení Únie;**
- k) **podrobnosti účinného monitorovania, podávania správ a hodnotenia programu reforiem prijímateľom vrátane *navrhovaných merateľných kvalitatívnych a kvantitatívnych krokov a* príslušných ukazovateľov stanovených v odseku 2;**
- l) **vysvetlenie systému prijímateľa na účinné predchádzanie nezrovnalostiam, podvodom, korupcii *vrátane korupcie na vysokej úrovni* a konfliktom záujmov, ich odhaľovanie a nápravu a na presadzovanie pravidiel kontroly štátnej pomoci a *navrhované opatrenia na riešenie existujúcich nedostatkov v prvých rokoch vykonávania programu reforiem;***
- m) **v prípade prípravy a prípadne vykonávania plánov reforiem *zhrnutie procesu konzultácií s príslušnými zainteresovanými stranami vrátane parlamentov prijímateľov, miestnych a regionálnych zastupiteľských subjektov a orgánov, sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti, ktoré sa uskutočňujú v súlade s právnym rámcom prijímateľov, ako aj spôsob, akým sú príspevky týchto zainteresovaných strán zohľadnené v programoch reforiem;***
- n) **plán komunikácie a zviditeľnenia programov reforiem pre miestne cieľové skupiny prijímateľov;**
- o) **akékoľvek iné relevantné informácie.**

2. Programy reforiem sú založené na výsledkoch a obsahujú ukazovatele hodnotenia pokroku pri dosahovaní všeobecných a špecifických cieľov stanovených v **článku 3**. Tieto ukazovatele vychádzajú, ak je to vhodné a relevantné, z medzinárodne dohodnutých ukazovateľov a ukazovateľov, ktoré už sú k dispozícii v súvislosti s politikami prijímateľov. Ukazovatele musia byť v čo najväčšej miere koherentné aj s kľúčovými podnikovými ukazovateľmi zahrnutými do rámca pre výsledky IPA III, do rámca merania výsledkov EFSD+ a do rámca WBIF.

Článok 14

Posúdenie programov reforiem Komisiou

1. Komisia bez zbytočného odkladu posúdi relevantnosť, komplexnosť a vhodnosť programu reforiem každého prijímateľa alebo v náležitých prípadoch akejkoľvek zmeny programu. Pri tomto posudzovaní Komisia úzko spolupracuje s dotknutým prijímateľom a môže predložiť pripomienky, požiadať o dodatočné informácie ***alebo požiadať prijímateľa, aby svoj program reforiem preskúmal alebo upravil.***
2. ***Pokiaľ ide o cieľ stanovený v článku 13 ods. 1 písm. j) tohto nariadenia, Komisia v súlade s rozhodnutím 2010/427/EÚ náležite zohľadní úlohu a príspevok ESVČ.***

3. Pri posudzovaní programov reforiem Komisia zohľadní príslušné dostupné analytické informácie o prijímateľovi ***vrátane jeho makroekonomickej situácie a udržateľnosti dlhovej služby***, odôvodnenie a prvky, ktoré prijímateľ poskytol v zmysle článku 13, ako aj akékoľvek iné relevantné informácie, napríklad informácie uvedené v článku 11.
4. Komisia pri posúdení zohľadní najmä tieto kritériá:
- a) či program reforiem predstavuje relevantnú, komplexnú, koherentnú a primerane vyváženú reakciu na ciele stanovené v článku 3 a ***prvky stanovené v článku 13***;
 - b) ***či sú program reforiem a jeho opatrenia zosúladené so zásadami, stratégiami, s plánmi a programami uvedenými v článkoch 4 a 11***;
 - c) či možno očakávať, že program reforiem urýchli pokrok smerom k preklenutiu sociálno-ekonomickej priepasti medzi prijímateľom a Úniou, čím sa posilní jeho hospodársky, sociálny a environmentálny rozvoj, podporí konvergencia smerom k normám Únie, ***znížia nerovnosti a posilní sociálna súdržnosť***;

- d) *či možno očakávať, že programom reforiem sa ďalej posilnia základné prvky procesu rozširovania vymedzené v článku 3 ods. 2 písm. a);*
- e) či možno očakávať, že program reforiem urýchli prechod prijímateľov na udržateľné, klimaticky neutrálne a inkluzívne hospodárstva odolné voči zmene klímy, a to zlepšením regionálnej prepojenosti, dosiahnutím pokroku v dvojakej transformácii zelených a digitálnych technológií vrátane biodiverzity, *znížením strategických závislostí* a posilnením *výskumu a inovácií*, vzdelávania, *odbornej prípravy, zamestnania* a zručností a širšieho trhu práce, *s osobitným dôrazom na mládež*;
- f) *či sú opatrenia zahrnuté do programu reforiem kompatibilné so zásadami „nespôsobovať významnú škodu“ a „na nikoho nezabudnúť“;*
- g) či sa v programe reforiem primerane riešia potenciálne riziká v súlade so základnými podmienkami a s platobnými podmienkami;
- h) či sú platobné podmienky navrhnuté prijímateľom primerané a ambiciózne, v súlade s *rámcom politiky* rozširovania, ako aj dostatočne zmysluplné a jasné nato, aby sa umožnilo zodpovedajúce uvoľnenie finančných prostriedkov v prípade ich splnenia, a či sú navrhované ukazovatele podávania správ primerané a dostatočné na monitorovanie pokroku dosiahnutého pri plnení celkových cieľov a na podávanie správ o ňom;

- i) či sa očakáva, že sa opatreniami navrhnutými prijímateľom zabezpečí účinné predchádzanie nezrovnalostiam, podvodom, korupcii a konfliktom záujmov, **organizovanej trestnej činnosti a praniu špinavých peňazí**, ich odhaľovanie a náprava, **ako aj účinné vyšetrovanie a stíhanie trestných činov týkajúcich sa finančných prostriedkov poskytnutých v rámci nástroja** a že sa nimi zabezpečí, aby nedochádzalo k dvojitému financovaniu z nástroja a iných programov Únie, **najmä podpory poskytovanej podľa nariadenia (EÚ) 2021/1529**, ako aj od iných darcov v rámci nástroja a iných programov Únie ani od iných darcov;
- j) **či program reforiem účinne odráža príspevok príslušných zainteresovaných strán vrátane parlamentov prijímateľov, ich miestnych a regionálnych zastupiteľských orgánov a úradov, sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti.**

5. Pri posudzovaní programov reforiem, ktoré prijímatelia predložia, môžu Komisii pomáhať **nezávislí** experti.

Článok 15

Vykonávacie rozhodnutie Komisie

1. V prípade kladného posúdenia Komisia prostredníctvom vykonávacieho rozhodnutia schváli program reforiem predložený prijímateľom v súlade s článkom 14 alebo v náležitých prípadoch zmenené programy predložené v súlade s článkom 16. Uvedené vykonávacie rozhodnutie sa prijme v súlade s postupom preskúmania uvedeným v článku 31.
2. Vo vykonávacom rozhodnutí Komisie sa stanovia reformy, ktoré má dotknutý prijímateľ realizovať, oblasti investícií, ktoré sa majú podporovať, a platobné podmienky vyplývajúce z programu reforiem vrátane orientačného harmonogramu.
3. Vo vykonávacom rozhodnutí Komisie sa stanoví aj:
 - a) orientačná výška celkových finančných prostriedkov, ktoré má prijímateľ k dispozícii, a plánované splátky, ktoré sa majú uvoľniť, vrátane predbežného financovania, štruktúrované v súlade s článkom 13, keď prijímateľ dosiahne uspokojivé splnenie príslušných platobných podmienok vo forme kvalitatívnych a kvantitatívnych krokov určených v súvislosti s realizovaním programu reforiem;
 - b) rozdelenie financovania medzi úverovú podporu a nenávratnú podporu podľa jednotlivých splátok;

- c) lehota, do ktorej sa musia dokončiť konečné platobné podmienky v súvislosti s reformami;
- d) podrobnosti a harmonogram monitorovania, podávania správ a realizovania programu reforiem, **v náležitých prípadoch aj prostredníctvom demokratickej kontroly uvedenej v článku 4 ods. 8 a, ak je to relevantné**, vrátane opatrení potrebných na dosiahnutie súladu s článkom 25;
- e) ukazovatele stanovené v článku 13 ods. 2 na posúdenie pokroku pri dosahovaní všeobecných a špecifických cieľov **stanovených** v článku 3.

Článok 16

Zmeny programov reforiem

1. Ak prijímateľ z dôvodu objektívnych okolností už nemôže dosiahnuť program reforiem vrátane príslušných platobných podmienok, či už čiastočne, alebo úplne, môže navrhnúť zmenený program reforiem. V takom prípade môže prijímateľ predložiť Komisii odôvodnenú žiadosť o zmenu jej vykonávacieho rozhodnutia uvedeného v článku 15 ods. 1.
2. Komisia môže zmeniť vykonávacie rozhodnutie, najmä s cieľom zohľadniť zmenu dostupných súm v súlade so zásadami podľa článku 21.

3. Ak sa Komisia domnieva, že príčiny uvedené prijímateľom odôvodňujú zmenu jeho programu reforiem, Komisia posúdi zmenený program reforiem v súlade s článkom 14 a bez zbytočného odkladu môže zmeniť vykonávacie rozhodnutie uvedené v článku 15 ods. 1.
4. V rámci tejto zmeny môže Komisia akceptovať lehoty týkajúce sa platobných podmienok, ktoré siahajú do roku 2028. Nemá to vplyv na konečnú lehotu stanovenú v článku 21 ods. 9.

Článok 17

Dohoda o úvere, operácie vypožičiavania si finančných prostriedkov a poskytovania úverov

1. Na financovanie podpory vo forme úverov poskytnutej v rámci nástroja je Komisia v mene Únie splnomocnená vypožičať si potrebné finančné prostriedky na kapitálových trhoch alebo od finančných inštitúcií v súlade s článkom 220a nariadenia o rozpočtových pravidlách.
2. Odchyľne od článku 220 ods. 4 nariadenia o rozpočtových pravidlách sa vyplatenie úveru môže uskutočniť prostredníctvom rámca WBIF v mene prijímateľa. Vymožené sumy sa prevedú na prijímateľa.

3. Komisia uzavrie s prijímateľom dohodu o úvere. V dohode o úvere sa stanoví maximálna suma úveru, obdobie dostupnosti a podrobné podmienky podpory poskytnutej v rámci nástroja vo forme úverov. Trvanie úverov od **dátumu** podpisu dohody o úvere je maximálne 40 rokov.

Okrem článku 220 ods. 5 nariadenia o rozpočtových pravidlách a odchyľne od neho obsahuje dohoda o úvere výšku predbežného financovania a pravidiel zúčtovania predbežného financovania.

Pokiaľ ide o sumu úverov uskutočnených prostredníctvom rámca WBIF, v dohode o úvere sa takisto:

- a) stanoví, že prijímateľ neodvolateľne a bezpodmienečne splnomocňuje Komisiu, aby vyplatila prostriedky subjektu, ktorý implementuje fond, na žiadosť tohto subjektu a že Komisia je zbavená svojich platobných záväzkov voči prijímateľovi tým, že uskutoční platbu tomuto subjektu;
- b) stanoví povinnosť prijímateľa znášať náklady na vykonávanie a všetky poplatky splatné v súvislosti s implementáciou fondu v súlade s podmienkami dohodnutými medzi Komisiou a subjektom implementujúcim fond.

4. *Dohoda o úvere sa na požiadanie sprístupní Európskemu parlamentu a Rade.*

Článok 18
Tvorba rezerv

1. Podľa článku 211 ods. 1 nariadenia o rozpočtových pravidlách sa rezerva na úvery podľa tohto nariadenia vytvorí vo výške **9 %** po sprístupnení akýchkoľvek finančných prostriedkov, na ktoré sa vzťahuje článok 6 ods. 3 tohto nariadenia. Tvorba rezerv prebieha z finančného krytia uvedeného v článku 6 ods. 2 písm. a) ***tohto nariadenia***.

Rozpočtové záväzky na tvorbu rezerv sa prijímú do 31. decembra 2027. Odchyľne od článku 211 ods. 2 poslednej vety nariadenia o rozpočtových pravidlách sa tvorba rezerv realizuje postupne a v plnej výške najneskôr pri úplnom vyplatení úverov.
2. Tvorba rezerv prebieha prostredníctvom vkladov do spoločného rezervného fondu na ***základe osobitnej rozpočtovej položky a použije sa ako súčasť rezerv na podporu podobných rizík***. Miera tvorby rezerv sa preskúma aspoň každé tri roky od ... [nadobudnutie účinnosti tohto nariadenia].
3. Komisia je splnomocnená prijať delegovaný akt v súlade s článkom 30 s cieľom zmeniť mieru tvorby rezerv pri uplatnení kritérií stanovených v článku 211 ods. 2 nariadenia o rozpočtových pravidlách.

Článok 19

Realizácia investičných projektov a programov v rámci Investičného rámca pre západný Balkán

1. S cieľom využiť pákový efekt finančnej podpory **Únie** na prilákanie dodatočných investícií sa investície do infraštruktúry podporujúce programy reforiem realizujú prostredníctvom rámca WBIF.
2. Vo vykonávacom rozhodnutí Komisie uvedenom v článku 15 sa stanoví suma finančných prostriedkov, ktoré sa majú sprístupniť na použitie v rámci WBIF.
3. Komisia po prijatí rozhodnutia uvedeného v článku 21 ods. 3 **tohto nariadenia** predloží príslušné návrhy investičných projektov alebo programov v záujme získania stanoviska výkonnej rady pre rámec WBIF uvedenej v článku 35 ods. 8 nariadenia (EÚ) 2021/947.
4. Najmenej 37 % nenávratnej finančnej podpory poskytovanej prostredníctvom rámca WBIF sa vyčlení na ciele v oblasti klímy.
5. Financovanie v rámci nástroja poskytnuté z finančného krytia uvedeného v článku 6 ods. 2 písm. a) sa po odpočítaní sumy tvorby rezerv vykonáva v rámci nepriameho riadenia, pričom sa zohľadňuje súbor investícií, a postupne sa poskytuje prostredníctvom príspevkov vyplatených do spoločného fondu zriadeného v rámci WBIF na získanie príspevkov darcov.

6. Toto financovanie sa nesprístupní na investície, ktoré majú byť podporované zo spoločného fondu, kým sa neprijme rozhodnutie uvedené v článku 21 ods. 3.
7. Financovanie v rámci nástroja poskytnuté z úverov uvedených v článku 6 ods. 5 tohto nariadenia sa sprístupní prostredníctvom rámca WBIF na základe dohody o úvere medzi Komisiou a prijímateľmi v súlade s článkom 17 ods. 2 tohto nariadenia. V prípade všetkých dohôd o úvere sa spolu predkladá Komisii maximálne dvanásť žiadostí o vyplatenie prostriedkov od správcov spoločného fondu uvedeného v článku 12 ods. 2 tohto nariadenia za rok. Investičné projekty a programy môžu získať podporu z dvoch zdrojov financovania uvedených v **článku 6 ods. 2 a 3 tohto nariadenia**, ako aj z iných programov a nástrojov Únie pod podmienkou, že takáto podpora z rôznych zdrojov, programov a nástrojov zabezpečuje doplnkovosť a nepokrýva rovnaké náklady. ***Pre každý investičný projekt alebo program Komisia poskytne operačnej rade WBIF posúdenie vrátane posúdenia synergii a komplementárnosti s inými programami Únie, najmä s podporou poskytovanou podľa nariadenia (EÚ) 2021/1529, s cieľom zabrániť duplicite pomoci a dvojitému financovaniu.***

Článok 20
Predbežné financovanie

1. Po predložení programu reforiem Komisii môže prijímateľ požiadať o uvoľnenie predbežného financovania až do výšky 7 % celkovej sumy plánovanej v rámci tohto nástroja v súlade s článkom 6 ods. 4.
2. Komisia môže uvoľniť požadované predbežné financovanie po prijatí svojho vykonávacieho rozhodnutia uvedeného v článku 15 a po nadobudnutí platnosti dohody o nástroji a dohody o úvere, ktoré sú uvedené v článkoch 9 a 17. Finančné prostriedky sa uvoľnia v súlade s článkom 21 ods. 3 prvou vetou a s výhradou splnenia základných podmienok stanovených v článku 5.
3. Komisia rozhodne o harmonograme vyplácania predbežného financovania, ktoré sa môže vyplatiť v jednej alebo vo viacerých tranžiach.

Článok 21

Posúdenie splnenia platobných podmienok, zadržanie, zníženie a prerozdelenie finančných prostriedkov, pravidlá týkajúce sa platieb

1. Prijímateľ dvakrát ročne predloží riadne odôvodnenú žiadosť o uvoľnenie finančných prostriedkov, pokiaľ ide o splnené platobné podmienky týkajúce sa kvantitatívnych a kvalitatívnych krokov stanovených v programoch reforiem.
2. Komisia bez zbytočného odkladu posúdi, **či prijímateľ splnil základné podmienky stanovené v článku 5 a zásady financovania stanovené v článku 12 ods. 3 a** či dosiahol uspokojivé splnenie platobných podmienok stanovených vo vykonávacom rozhodnutí Komisie uvedenom v článku 15. Uspokojivé splnenie týchto platobných podmienok predpokladá, že prijímateľ nezrušil opatrenia týkajúce sa rovnakých reforiem, v prípade ktorých dosiahol uspokojivé splnenie v predchádzajúcich rozhodnutiach. Komisii môžu pomáhať experti **vrátane expertov z členských štátov**.
3. Ak Komisia pozitívne posúdi uspokojivé splnenie všetkých uplatniteľných podmienok, bez zbytočného odkladu prijme rozhodnutie, ktorým povolí uvoľnenie finančných prostriedkov zodpovedajúcich týmto podmienkam. V tomto rozhodnutí sa v súlade s článkom 6 ods. 5 stanoví suma finančných prostriedkov, ktoré sa majú sprístupniť ako finančná pomoc a ktoré sú nasmerované priamo do štátnych pokladníc prijímateľov, a suma, ktorá sa má sprístupniť prostredníctvom rámca WBIF. Pokiaľ ide o tieto sumy, rozhodnutie predstavuje podmienku uvedenú v článku 12 pre sumu finančných prostriedkov, ktoré sa majú sprístupniť ako finančná pomoc a ktoré sú nasmerované priamo do štátnych pokladníc prijímateľov, a predbežná validácia uvedená v článku 12 pre sumu, ktorá sa má sprístupniť prostredníctvom rámca WBIF.

4. Ak Komisia posúdi splnenie akýchkoľvek podmienok na základe orientačného harmonogramu negatívne, uvoľnenie finančných prostriedkov, ktoré zodpovedá týmto podmienkam, sa zdrží. Zadržané sumy sa uvoľnia len vtedy, keď prijímateľ v rámci následnej žiadosti o uvoľnenie finančných prostriedkov riadne zdôvodní, že prijal potrebné opatrenia na zabezpečenie uspokojivého plnenia príslušných podmienok.
5. Ak Komisia dospeje k záveru, že prijímateľ neprijal potrebné opatrenia v lehote 12 mesiacov od pôvodného negatívneho posúdenia uvedeného v odseku 4, Komisia zníži sumu nenávratnej finančnej podpory a úveru úmerne k časti zodpovedajúcej príslušným platobným podmienkam. Počas prvého roka vykonávania sa uplatňuje lehota 24 mesiacov vypočítaná od počiatočného negatívneho posúdenia uvedeného v odseku 4. Prijímateľ môže do dvoch mesiacov od oznámenia záverov Komisie predložiť svoje pripomienky.
6. Akákoľvek suma zodpovedajúca platobným podmienkam, ktoré neboli splnené do 31. decembra 2028, nie je splatná prijímateľom, pričom sa zruší jej viazanosť alebo sa zruší jej časť z dostupnej výšky úverovej podpory, podľa toho, čo je vhodné.

7. Komisia môže znížiť výšku nenávratnej finančnej podpory, a to aj kompenzáciou v súlade s článkom 102 nariadenia o rozpočtových pravidlách, alebo úveru v prípade zistených prípadov nezrovnalostí, podvodov, korupcie a konfliktov záujmov, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie a ktoré prijímateľ nenapravil, alebo v prípade vážnych obáv v súvislosti s takýmito nezrovnalosťami, podvodmi, korupciou a konfliktom záujmov, alebo v prípade závažného porušenia povinnosti vyplývajúcej z dohôd o nástroji alebo z dohôd o úvere, a to aj na základe informácií poskytnutých úradom OLAF **alebo správ Dvora audítorov. Komisia pred akýmkoľvek rozhodnutím o takomto znížení informuje Európsky parlament a Radu.**
8. Komisia môže rozhodnúť o prerozdelení akejkoľvek sumy zníženej podľa odseku 6 alebo 7 tohto článku medzi ostatných prijímateľov nástroja zmenou vykonávacích rozhodnutí uvedených v článku 15.
9. Odchyľne od článku 116 ods. 2 nariadenia o rozpočtových pravidlách lehota na platbu uvedená v článku 116 ods. 1 písm. a) nariadenia o rozpočtových pravidlách začína plynúť odo dňa oznámenia rozhodnutia o povolení vyplatenia prostriedkov prijímateľovi podľa odseku 3 tohto článku, pokiaľ ide o časť financovania v rámci nástroja, ktorá sa vypláca ako finančná pomoc nasmerovaná priamo do štátnych pokladníc prijímateľov.

10. Na platby uskutočnené ako finančná pomoc nasmerovaná priamo do štátnych pokladníc prijímateľov podľa tohto článku a článku 23 tohto nariadenia sa neuplatňuje článok 116 ods. 5 nariadenia o rozpočtových pravidlách.
11. ***Vyplácanie nenávratnej finančnej podpory a úverov podľa tohto článku sa uskutočňuje v súlade s rozpočtovými prostriedkami stanovenými v ročnom rozpočtovom postupe*** a je podmienené dostupným financovaním. Finančné prostriedky sa vyplácajú v splátkach. Splátka môže byť vyplatená v jednej tranži alebo vo viacerých tranžiach.
12. Suma sprístupnená ako finančná pomoc nasmerovaná priamo do štátnych pokladníc prijímateľov sa vyplatí na základe rozhodnutia uvedeného v odseku 3 v súlade s dohodou o úvere.
13. Vyplatenie akejkoľvek sumy podpory vo forme úverov, či už nasmerovanej priamo do štátnych pokladníc prijímateľov alebo prostredníctvom rámca WBIF, je podmienené tým, že prijímateľ predloží žiadosť o platbu vo forme stanovenej v dohode o úvere.
14. Suma sprístupnená prostredníctvom rámca WBIF sa vyplatí na základe rozhodnutia uvedeného v odseku 3 na základe žiadosti o platbu uvedenej v odseku 13 a po prijatí žiadosti o platbu od správcov spoločného fondu zriadeného v rámci WBIF na prijímanie príspevkov darcov.

Článok 22

Transparentnosť, pokiaľ ide o osoby a subjekty, ktoré dostávajú finančné prostriedky na vykonávanie programov reforiem

1. *Prijímatelia uverejňujú aktualizované údaje o konečných príjemcoch, ktorí počas obdobia štyroch rokov dostávajú sumy finančných prostriedkov kumulatívne presahujúce sumu 50 000 EUR na vykonávanie reforiem a investícií v rámci tohto nástroja.*
2. *V prípade konečných príjemcov uvedených v odseku 1 sa s náležitým zreteľom na dodržiavanie požiadaviek na zachovávanie dôvernosti a bezpečnosti, najmä ochrany osobných údajov, uverejnia na webovej stránke v strojovo čitateľnom formáte tieto informácie zoradené podľa celkových prijatých finančných prostriedkov:*
 - a) *v prípade právnickej osoby celý úradný názov príjemcu a identifikačné číslo pre DPH alebo daňové identifikačné číslo, ak je k dispozícii, alebo iný jedinečný identifikátor zavedený právnymi predpismi uplatniteľnými na právnickú osobu;*
 - b) *v prípade fyzickej osoby meno a priezvisko či priezviská príjemcu;*
 - c) *suma, ktorú príjemca dostal, ako aj reformy a investície v rámci programu reforiem, na ktorých realizáciu táto suma prispieva.*

3. *Informácie uvedené v odseku 2 sa nezverejňujú, ak ich zverejnenie predstavuje riziko ohrozenia práv a slobôd konečných príjemcov alebo vážne poškodenie ich obchodných záujmov. Tieto informácie sa musia poskytnúť Komisii.*
4. *Prijímatelia aspoň raz ročne elektronicky zašlú Komisii údaje o konečných príjemcoch uvedených v odseku 1 tohto článku v strojovo čitateľnom formáte, ktorý sa vymedzí v dohode o nástroji uvedenej v článku 9 ods. 5 písm. k).*

KAPITOLA IV

Ochrana finančných záujmov Únie

Článok 23

Ochrana finančných záujmov Únie

1. Pri vykonávaní nástroja prijímú Komisia a prijímatelia všetky vhodné opatrenia na ochranu finančných záujmov Únie, pričom zohľadnia zásadu proporcionality a osobitné podmienky, za ktorých bude nástroj fungovať, základnú podmienku stanovenú v článku 5 ods. 1 a podmienky stanovené v osobitnej dohode o nástroji, najmä pokiaľ ide o predchádzanie podvodom, korupcii, konfliktom záujmov a nezrovnalostiam, ich odhaľovanie a nápravu, ***ako aj vyšetrovanie a trestné stíhanie trestných činov, ktoré majú vplyv na finančné prostriedky poskytnuté v rámci nástroja.*** Každý prijímateľ sa zaväzuje napredovať smerom k účinným a efektívnym systémom riadenia a kontroly a zabezpečiť, že sa budú môcť vymáhať neoprávnene vyplatené alebo nesprávne použité sumy.

2. V dohode o nástroji sa stanovujú tieto povinnosti prijímateľa:

- a) pravidelne kontrolovať, či sa poskytnuté finančné prostriedky využili v súlade s platnými pravidlami, najmä pokiaľ ide o prevenciu, odhaľovanie a nápravu podvodov, korupcie, konfliktov záujmov a nezrovnalostí;
- b) **chrániť oznamovateľov;**
- c) prijímať vhodné opatrenia na prevenciu, odhaľovanie a nápravu podvodov, korupcie, konfliktov záujmov a nezrovnalostí, **ako aj vyšetrovanie a trestné stíhanie trestných činov**, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, na **odhaľovanie a** zabránenie dvojitému financovaniu a na prijatie právnych krokov v záujme vymáhania finančných prostriedkov, ktoré boli spreneverené, a to aj v súvislosti s akýmkoľvek opatrením na realizáciu reforiem a investičných projektov alebo programov v rámci programov reforiem, **a v náležitých prípadoch prijímať vhodné opatrenia na bezodkladné vybavenie žiadostí EPPO a príslušných orgánov členských štátov o vzájomnú právnu pomoc, ktoré sa týkajú trestných činov, ktoré majú vplyv na finančné prostriedky v rámci nástroja;**
- d) na účely odseku 1, najmä na účely kontrol využívania finančných prostriedkov v súvislosti s realizáciou reforiem uvedených v programoch reforiem, zabezpečovať zber primeraných údajov o osobách a subjektoch, ktoré dostávajú finančné prostriedky, **vrátane informácií o konečných užívateľoch výhod** na vykonávanie opatrení programu reforiem podľa kapitoly III, a prístup k nim v **súlade so zásadami Únie na ochranu údajov a s platnými pravidlami ochrany údajov;**

- e) výslovne poveriť Komisiu, úrad OLAF, Európsky dvor audítorov a prípadne EPPO, aby uplatnili svoje práva stanovené v článku 129 nariadenia o rozpočtových pravidlách
3. V dohode o nástroji sa takisto stanovuje právo Komisie primerane znížiť poskytovanú podporu v rámci nástroja a vymáhať akúkoľvek sumu vynaloženú na dosiahnutie cieľov nástroja alebo požiadať o predčasné splatenie úveru v prípadoch nezrovnalostí, podvodov, korupcie a konfliktov záujmov, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie a ktoré prijímateľ nenapravil, alebo v prípade závažného porušenia povinnosti vyplývajúcej z takýchto dohôd. Pri rozhodovaní o výške vymáhanej sumy a znížení alebo o sume, ktorá sa má predčasne splatiť, Komisia dodržiava zásadu proporcionality a zohľadňuje závažnosť nezrovnalosti, podvodu, korupcie alebo konfliktu záujmov, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, alebo závažnosť porušenia povinnosti. Pred tým, ako dôjde k zníženiu alebo sa požiada o predčasné splatenie, dostane prijímateľ príležitosť predložiť svoje pripomienky.
4. Osoby a subjekty, ktoré implementujú finančné prostriedky v rámci nástroja, bezodkladne oznámia všetky podozrenia z podvodov, korupcie, konfliktov záujmov a nezrovnalostí, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, Komisii a úradu OLAF.

Článok 24

Úloha ■ vnútorných systémov a ■ orgánov auditu prijímateľov

1. Pokiaľ ide o časť financovania v rámci nástroja *sprístupneného* ako finančná pomoc ■ , Komisia sa na *účel kontroly verejných výdavkov* opiera o *orgány auditu zriadené u každého prijímateľa*. V náležitých prípadoch *sú zapojené aj* koordinačné služby pre boj proti podvodom každého prijímateľa zriadené v rámci IPA III. *Komisia sa podľa potreby opiera aj o ďalšiu demokratickú kontrolu uvedenú v článku 4 ods. 8.*

Programy reforiem sa v prvých rokoch vykonávania prioritne zameriavajú na reformy týkajúce sa rokovaní o kapitole 32, najmä pokiaľ ide o riadenie verejných financií a vnútornú kontrolu, ako aj boj proti podvodom, a to spolu s kapitolami 23 a 24, najmä v súvislosti so spravodlivosťou, s korupciou a organizovanou trestnou činnosťou, a s kapitolou 8, najmä v súvislosti s kontrolou štátnej pomoci.

2. Prijímatelia bezodkladne nahlasujú Komisii akékoľvek nezrovnalosti, ktoré boli predmetom primárneho správneho alebo súdneho zistenia, vrátane podvodov, a naďalej ju informujú o napredovaní akýchkoľvek správnych a súdnych konaní vzhľadom na takéto nezrovnalosti. Takéto nahlasovanie sa uskutočňuje elektronicky prostredníctvom systému riadenia nezrovnalostí, ktorý zriadila Komisia.
3. Subjekty uvedené v odseku 1 vedú pravidelný dialóg s Dvorom audítorov, úradom OLAF a prípadne EPPO.

4. Komisia môže vykonávať podrobné preskúmania systémov, pokiaľ ide o plnenie rozpočtu prijímateľov na základe posúdenia rizika a dialógu s orgánmi auditu, a vydávať odporúčania na zlepšenie systémov.
5. Komisia môže prijať odporúčania určené prijímateľovi vo všetkých prípadoch, keď podľa jej názoru príslušné orgány neprijali potrebné opatrenia na predchádzanie, odhaľovanie a nápravu podvodov, korupcie, konfliktov záujmov a nezrovnalostí, ktoré ovplyvnili správne finančné riadenie výdavkov financovaných v rámci nástroja alebo predstavujú vážne riziko, že ho ovplyvnia, a vo všetkých prípadoch, keď zistí nedostatky ovplyvňujúce koncepciu a fungovanie kontrolného systému zavedeného týmito orgánmi. Dotknutý prijímateľ tieto odporúčania uplatní alebo poskytne odôvodnenie, prečo tak neurobil.

Kapitola V

Monitorovanie, podávanie správ a hodnotenie

Článok 25

Monitorovanie a podávanie správ

1. Komisia monitoruje vykonávanie nástroja a posudzuje dosahovanie cieľov stanovených v článku 3. Monitorovanie vykonávania musí byť cielené a primerané činnostiam vykonávaným v rámci nástroja. Očakáva sa, že ukazovatele uvedené v článku 13 ods. 2 prispejú k monitorovaniu nástroja zo strany Komisie.

2. V dohode o nástroji uvedenej v článku 9 sa stanovujú pravidlá a spôsoby podávania správ prijímateľmi Komisii na účely odseku 1 ***tohto článku***.
3. Komisia podáva Európskemu parlamentu a Rade výročnú správu o pokroku pri dosahovaní cieľov tohto nariadenia. Táto výročná správa sa ***zaoberá aj synergiami a komplementárnosťou nástroja s inými programami Únie, najmä s podporou poskytovanou podľa nariadenia (EÚ) 2021/1529, s cieľom zabrániť duplicite pomoci a dvojitému financovaniu. Výročnú správu dopĺňajú prezentácie o aktuálnom stave vykonávania nástroja, ktoré sa predkladajú dvakrát ročne***.
4. Komisia poskytuje správu uvedenú v odseku 3 tohto článku výboru uvedenému v článku 31.

Článok 26

Hodnotiaca tabuľka nástroja

1. ***Komisia vypracuje hodnotiacu tabuľku nástroja (ďalej len „hodnotiaca tabuľka“), do ktorej sa bude zaznamenávať pokrok pri vykonávaní programov reforiem prijímateľov.***

2. ***Komisia je splnomocnená prijať delegovaný akt v súlade článkom 30 na doplnenie tohto nariadenia vymedzením podrobných prvkov hodnotiacej tabuľky s cieľom zaznamenávať pokrok vo vykonávaní nástroja, ako sa uvádza v odseku 1 tohto článku.***
3. ***Hodnotiaca tabuľka sa sfunkční do 1. januára 2025 a Komisia ju dvakrát za rok aktualizuje. Hodnotiaca tabuľka sa zverejní online.***

Článok 27

Hodnotenie nástroja

1. Po 31. decembri 2027 a najneskôr do 31. decembra 2031, Komisia vykoná ***nezávislé ex post*** hodnotenie nariadenia. V tomto *ex post* hodnotení sa posúdi príspevok Únie k dosiahnutiu cieľov tohto nariadenia.
2. Pri tomto *ex post* hodnotení sa využívajú zásady osvedčených postupov Výboru OECD pre rozvojovú pomoc s cieľom zistiť, či sa ciele naplnili, a navrhnúť odporúčania na zlepšenie budúcich akcií.
3. Komisia oznámi zistenia a závery tohto *ex post* hodnotenia spolu so svojimi pripomienkami a následnými opatreniami Európskemu parlamentu, Rade a členským štátom. Toto hodnotenie *ex post* sa môže na žiadosť ***Európskeho parlamentu, Rady alebo*** členských štátov prerokovať. Jeho výsledky sa zohľadnia pri príprave budúcich programov a akcií a pridelovaní zdrojov. *Uvedené ex post* hodnotenie a následné opatrenia sa zverejnia.

4. Komisia zapája do procesu hodnotenia financovania z prostriedkov Únie poskytnutého v rámci tohto nariadenia v primeranom rozsahu všetky príslušné zainteresované strany vrátane prijímateľov, sociálnych partnerov, organizácií občianskej spoločnosti, **regionálnych** a miestnych orgánov a v prípade potreby sa môže snažiť o vypracovanie spoločných hodnotení s členskými štátmi a inými partnermi s úzkym zapojením prijímateľov.

Článok 28

Podávanie správ prijímateľmi v kontexte hospodárskeho a finančného dialógu

Prijímateľ podáva v kontexte hospodárskeho a finančného dialógu raz ročne správu o pokroku pri dosahovaní tej časti svojho programu reforiem, ktorá sa týka reforiem.

Článok 29

Dialóg o Nástroji na podporu reforiem a rastu pre západný Balkán

1. ***Komisia aspoň dvakrát ročne podľa potreby uskutoční dialóg s príslušnými výbormi Európskeho parlamentu. Pred každým dialógom Komisia poskytne Európskemu parlamentu písomné informácie o:***
- a) aktuálnom pokroku vo vykonávaní nástroja;***
 - b) posúdení programov reforiem;***
 - c) hlavných zisteniach správy uvedenej v článku 25 ods. 3;***
 - d) postupoch vyplácania, zadržania a zníženia platieb, v uplatniteľných prípadoch vrátane akýchkoľvek pripomienok predložených s cieľom zabezpečiť uspokojivé splnenie podmienok, a***
 - e) akékoľvek ďalšie relevantné prvky súvisiace s vykonávaním nástroja.***

2. *V záujme náležitého zváženia synergií a komplementárnosti sa dialóg uvedený v odseku 1 môže uskutočniť súčasne s geopolitickým dialógom na vysokej úrovni týkajúcim sa IPA III.*
3. *Komisia zohľadní všetky faktory vyplývajúce z názorov vyjadrených v rámci dialógu o Nástroji na podporu reforiem a rastu pre západný Balkán, v relevantných prípadoch vrátane uznesení Európskeho parlamentu.*

Kapitola VI

Záverečné ustanovenia

Článok 30

Vykonávanie delegovania právomoci

1. Komisia sa udeľuje právomoc prijímať delegované akty **uvedené v článkoch 18 a 26** za podmienok stanovených v tomto článku.
2. Právomoc prijímať delegované akty uvedené v **článkoch 18 a 26** sa Komisii udeľuje na **obdobie piatich rokov** odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia. **Komisia vypracuje správu týkajúcu sa delegovania právomoci najneskôr deväť mesiacov pred uplynutím tohto päťročného obdobia. Delegovanie právomoci sa automaticky predlžuje o rovnako dlhé obdobia, pokiaľ Európsky parlament alebo Rada nevznesú voči takémuto predĺženiu námietku najneskôr tri mesiace pred koncom každého obdobia.**

3. Delegovanie právomoci uvedené v **článkoch 18 a 26** môže Európsky parlament alebo Rada kedykoľvek odvolať. Rozhodnutím o odvolaní sa ukončuje delegovanie právomoci, ktoré sa v ňom uvádza. Rozhodnutie nadobúda účinnosť dňom nasledujúcim po jeho uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie* alebo k neskoršiemu dátumu, ktorý je v ňom určený. Nie je ním dotknutá platnosť delegovaných aktov, ktoré už nadobudli účinnosť.
4. Komisia pred prijatím delegovaného aktu konzultuje s expertmi určenými jednotlivými členskými štátmi v súlade so zásadami stanovenými v Medziinštitucionálnej dohode z 13. apríla 2016 o lepšej tvorbe práva.
5. Komisia oznamuje delegovaný akt hneď po jeho prijatí súčasne Európskemu parlamentu a Rade.
6. Delegovaný akt prijatý podľa **článkov 18 a 26** nadobudne účinnosť, len ak Európsky parlament alebo Rada voči nemu nevzniesli námietku v lehote jedného mesiaca odo dňa oznámenia uvedeného aktu Európskemu parlamentu a Rade alebo ak pred uplynutím uvedenej lehoty Európsky parlament a Rada informovali Komisiu o svojom rozhodnutí nevzniesť námietku. Na podnet Európskeho parlamentu alebo Rady sa táto lehota predĺži o jeden mesiac.

Článok 31

Postup výboru

1. Komisii pomáha výbor **zriadený nariadením (EÚ) 2021/1529**. Uvedený výbor je výborom v zmysle nariadenia (EÚ) č. 182/2011.
2. Ak sa odkazuje na tento odsek, uplatňuje sa článok 5 nariadenia (EÚ) č. 182/2011.
3. ***V prípade vykonávacích aktov uvedených v článku 15 ods. 1 a článku 16 ods. 2, ak výbor nevydá žiadne stanovisko, Komisia neprijme návrh vykonávacieho aktu a uplatňuje sa článok 5 ods. 4 tretí pododsek nariadenia (EÚ) č. 182/2011.***

Článok 32

Informácie, komunikácia a publicita

1. Komisia **■** na zabezpečenie zviditeľnenia finančných prostriedkov Únie určených na finančnú podporu, s ktorou sa počíta v programoch reforiem, **vykonáva** komunikačné činnosti vrátane spoločných komunikačných činností s prijímateľmi. Komisia **zabezpečí**, aby sa podpora poskytnutá v rámci nástroja oznámila a uznala prostredníctvom vyhlásenia o financovaní. ***Akcie financované v rámci nástroja sa vykonávajú v súlade s požiadavkami na komunikáciu a zviditeľňovanie v rámci vonkajších činností financovaných Úniou a iných príslušných usmernení.***

2. Prijemcovia finančných prostriedkov Únie musia, najmä pri propagácii akcií a ich výsledkov, **aktívne** priznávať pôvod a zabezpečiť zviditeľnenie finančných prostriedkov Únie tak, že poskytujú koherentné, účinné a primerané ciele informácie rôznym cieľovým skupinám vrátane médií a verejnosti, prípadne aj zobrazením emblému Únie a uvedením náležitého vyhlásenia o financovaní, ktoré znie „financované Európskou úniou“.
3. ***Informovanie, komunikácia a publicita prebiehajú v prístupnom formáte.***

Článok 33

Nadobudnutie účinnosti

Toto nariadenie nadobúda účinnosť dňom nasledujúcim po jeho uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Toto nariadenie je záväzné v celom rozsahu a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch.

V ...

Za Európsky parlament

predsedníčka

Za Radu

predseda/predsedníčka

PRÍLOHA

Metodika pridelovania celkových zdrojov na prijímateľa

Prostriedky pridelené každému prijímateľovi sa vypočítajú v súlade s týmito krokmi na základe údajov za referenčný rok:

krok 1: určenie alokačného kľúča podľa počtu obyvateľov, a to na základe pomeru počtu obyvateľov prijímateľa k celkovému súčtu jednotlivých počtov obyvateľov v regióne západného Balkánu;

krok 2: určenie alokačného kľúča podľa HDP, a to na základe pomeru priemerného HDP na obyvateľa v regióne západného Balkánu k HDP na obyvateľa príslušného prijímateľa a vydeleného súčtom daných šiestich pomerov;

krok 3: kombinácia percentuálnych váh každého *prijímateľa* pre počet obyvateľov v kroku 1 a HDP na obyvateľa v kroku 2 s váhovým faktorom 60 % počtu obyvateľov a 40 % HDP na obyvateľa.

**Spoločné vyhlásenie Európskeho parlamentu a Rady o vhodnej rozpočtovej nomenklatúre pre
Nástroj pre západný Balkán**

Európsky parlament a Rada berú na vedomie vyhlásenie Európskej komisie o podávaní správ. Bez toho, aby boli dotknuté právomoci rozpočtového orgánu podľa zmlúv, Európsky parlament a Rada majú v úmysle preskúmať nomenklatúru nástroja, napríklad pokiaľ ide o rozpočtové prostriedky na prijímateľa, s cieľom zabezpečiť primeranú politickú a rozpočtovú kontrolu. Európsky parlament a Rada vyzývajú Európsku komisiu, aby v príslušných prípadoch toto vyhlásenie náležite zvažila pri príprave návrhu rozpočtu na rok 2025.
